



เอกสารประกอบการบรรยายครั้งที่ ๒-๓

วิชาเยี่ยม คำประกัน จ्ञำนอง จ्ञำนำ

สมัยที่ ๗๗ ปี ๒๕๖๗

โดย

วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยะ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

บางส่วนอ้างอิงจากคำบรรยายเนติฯ ภาคกลางวันของท่าน อ.ปัญญา ถนอมรอด

อ.วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยะ (๗ ช.ม.)

- วันที่ ๑๕ พ.ค. ๖๗ (ครั้งที่ ๑) – ๑ ช.ม.
- วันที่ ๕ มิ.ย. ๖๗ (ครั้งที่ ๒-๓) – ๒ ช.ม.
- วันที่ ๒๓ มิ.ย. ๖๗ (ครั้งที่ ๔-๕) – ๒ ช.ม.
- วันที่ ๗ ก.ค. ๖๗ (ครั้งที่ ๕-๖) – ๒ ช.ม.

อ. อภิชาติ คงชาติรี (๖ ช.ม.)



ยืม

๑. ยืมใช้คงรูป

- ๑) ลักษณะสัญญาฯ ๒) หน้าที่ผู้ยืมใช้คงรูป
- ๓) ความรับผิดชอบผู้ยืมฯ ๔) ความระงับของ ส.ญ.ฯ
- ๕) อายุความ

๒. ยืมใช้สิ้นเปลือง

- ๑) ลักษณะสัญญาฯ ๒) หน้าที่ผู้ยืมใช้สิ้นเปลือง
- ๓) อายุความ

๓. กู้ยืมเงิน



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +
พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบ

- ม.๖๕๐ ว.๒ “...บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบ...”

- ไม่ส่งมอบไม่โมฆะแต่ยังไม่เกิดผลผูกพัน

ยังไม่เกิดสิทธิและหน้าที่ตาม ส.ญ.



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

สัญญากู้ยืมเงินเป็นสัญญาใช้สลับเปลี่ยนอย่างหนึ่ง
ย่อมบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินที่กู้ยืม トラバใดที่ยัง
ไม่มีการส่งมอบเงินกู้ยืม トラバนั้นสัญญากู้ยืมเงินก็ยัง
ไม่บริบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นคนละส่วนกับ
การมีหลักฐานแห่งการกู้ยืม ถ้ามีการส่งมอบเงินที่กู้ยืม
แม้ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืม หนี้เงินกู้ยืมก็สมบูรณ์
และมีประกันในหนี้เงินกู้ยืมดังกล่าวได้แล้ว
ส่วนจะฟ้องร้องผู้กู้ได้หรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ฎ.๕๕๓๗/๕๗ เมื่อข้อเท็จจริงยังฟัง
ไม่ได้ว่าจำเลยได้รับเงินตามหนังสือ
ส.ญ.กู้เงิน หนังสือ ส.ญ.กู้เงินทั้งสอง
ฉบับจึงไม่ชอบด้วย ม.๖๕๐ ว.๒



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ฎ.๑๓๔๐/๖๕ สัญญากู้ยืมเงินเป็นสัญญาที่
ไม่บริบูรณ์เพราะยังไม่ได้ส่งมอบเงินที่กู้ยืม
และเมื่อสัญญากู้ยืมเงินเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์
มีผลให้สัญญาจำนำหุ้นซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์ของ
สัญญากู้ยืมเงินดังกล่าวเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์ด้วย



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ส่งมอบเงินที่กู้ยืม หลังจากทำสัญญา ได้หรือไม่



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ส่งมอบเงินที่กู้ยืมหลังจากทำสัญญา

ฎ.๑๐๔๑๕/๕๗ แม้ขณะที่โจทก์กับจำเลยที่ ๒ และที่ ๓
ทำสัญญาค้ำประกันหนี้เงินกู้ของจำเลยที่ ๑ สัญญากู้เงิน
ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ยังไม่บริบูรณ์เนื่องจากโจทก์
ยังไม่ได้ส่งมอบเงินที่กู้ยืมให้แก่จำเลยที่ ๑ ตาม ม. ๖๕๐ ว.๒
ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ยอมรับว่า ภายหลังจากต่อมา
โจทก์ได้ส่งมอบเงินที่กู้ยืมตามสัญญากู้เงินให้แก่จำเลยที่ ๑
ครบแล้ว หนี้ตามสัญญากู้เงินจึงเป็นหนี้ที่สมบูรณ์ที่อาจทำ
สัญญาค้ำประกันได้แล้วตาม ม. ๖๕๐ ว.๒



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ฎ.๑๕๗๘/๕๒ แม้การจดทะเบียนจำนองและจดทะเบียน
 จ้างเงินจำนองเป็นประกันหนี้จะทำขึ้นก่อนเวลาที่โจทก์จะ
 ส่งมอบเงินกู้ทั้ง ๒ จำนวนแก่จำเลยที่ ๑ ก็ตาม แต่เมื่อต่อมา
โจทก์มอบเงินกู้ทั้ง ๒ จำนวนแก่จำเลยที่ ๑ หลังจากทำสัญญา
 จำนองกันดังกล่าวหนี้เงินกู้ในส่วนนั้นก็สมบูรณ์ การจำนอง
 เป็นประกันการชำระหนี้ดังกล่าวล่วงหน้าจึงบังคับแก่กันได้



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ผู้กู้ยินยอมลงลายมือชื่อใน ส.ญ.กู้
 ที่ระบุตัวเลขสูงเกินกว่า
 มูลค่าเงินกู้จริงหรือที่ส่งมอบ
 ผลจะเป็นอย่างไร



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

- สมบูรณ์ตามมูลหนี้จริงหรือเท่าที่ส่งมอบ

ฎ. ๓๒๒๕/๕๒ ศ.ญ.ฎ. ระบุ ๕ แสน ผู้กู้ยอมลงลายมือชื่อไว้
แต่มีมูลหนี้เดิมเพียง ๑.๕ แสน สมบูรณ์ ๑.๕ แสน

ฎ. ๘๐๓๖/๕๖ ศ.ญ.ฎ. ระบุ ๓ แสน ผู้กู้ยอมลงลายมือชื่อไว้
แต่มอบเงินให้เพียง ๔.๓ แสน สมบูรณ์ ๔.๓ แสน



กรณีต่อไปนี้

แม้ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ

แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว



กรณีต่อไปนี้แม้ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๗๒๗๕/๔๖ เดิม น. และจำเลยได้กู้ยืมเงิน ส. น้องโจทก์ ต่อมาโจทก์และจำเลยตกลงกันให้โจทก์นำเงินกู้ยืมตามฟ้องไปชดใช้หนี้แก่ ส. โดยจำเลยยอมกู้ยืมเงินจากโจทก์และจดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันการชำระหนี้จำนวนดังกล่าวแก่โจทก์ แม้ในวันที่โจทก์และจำเลยทำสัญญาจำนองที่ดิน โจทก์จะไม่ได้ส่งมอบเงินกู้ยืมให้แก่จำเลย แต่เมื่อโจทก์ได้ชำระหนี้ที่จำเลยมีต่อ ส. แทนจำเลยไป และจำเลยยอมทำสัญญาจำนองที่ดินแทนถือได้ว่าโจทก์ได้ส่งมอบเงินกู้ยืมให้แก่จำเลยแล้ว การกู้ยืมเงินและสัญญาจำนองที่ดินระหว่างโจทก์และจำเลยย่อมบริบูรณ์ใช้บังคับระหว่างกันได้



กรณีต่อไปนี้แม้ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๔๖๘๔/๓๖ โจทก์เอาเงินฝากคำประกันการกู้เงินจำเลยที่ ๑ ต่อธนาคารโดยให้จำเลยที่ ๑ ทำ ส.ญ.กู้เงิน ๘๐,๐๐๐ บาทเพื่อประกันถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ ได้รับเงินตามหนังสือสัญญากู้ยืมแต่ธนาคารได้หักเงินจากบัญชีเงินฝากของโจทก์ชำระหนี้ของจำเลยที่ ๑



กรณีต่อไปนี้เป็นกรณีที่ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๔๒๕๒/๒๘ จำเลยทำสัญญากู้ยืมไว้แก่โจทก์แทนการวางมัดจำ เป็นเงินสดตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สัญญากู้ยืมดังกล่าวจึงมีมูลหนี้มาจากการที่จำเลยมีหนี้ที่จะต้องวางมัดจำตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เมื่อจำเลยผิดสัญญา จะซื้อขายดังกล่าวซึ่งโจทก์มีสิทธิรับเงินมัดจำ โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องบังคับตามสัญญากู้ยืมได้เพราะมีมูลหนี้ต่อกัน และกรณีเช่นนี้ ถือได้ว่าได้มีการส่งมอบเงินให้ผู้กู้แล้ว



กรณีต่อไปนี้เป็นกรณีที่ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๓๒๐๕/๕๐ หนี้เดิมเป็นการตกลงทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินกัน ฝ่ายจำเลยไม่มีเงินพอจะจ่ายในส่วนของเนื้อที่ดินที่เกิน จึงตกลงทำสัญญากู้ยืมเงินขึ้นเพื่อชำระหนี้ค่าที่ดินส่วนที่เกิน ถือว่าเป็นการแปลงสาระสำคัญแห่งหนี้ เป็นการแปลงหนี้ใหม่ จากสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินมาเป็นสัญญากู้ยืมเงิน (เทียบ ฎ.๓๑๐๓/๖๔)



กรณีต่อไปนี้แม้ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๔๔๑๑/๕๕ เดิมจำเลยที่ ๒ กู้ยืมเงินโจทก์จนทำ ส.ญ.เงินกู้กัน ต่อมาโจทก์กับจำเลยที่ ๒ คัดยอคณินี้ค้างชำระแล้วจำเลยที่ ๑ ทำหนังสือ ส.ญ.กู้เงินแทน โดยจำเลยที่ ๒ ทำหนังสือ ส.ญ.คำประกัน แก่โจทก์ ถือว่าเป็นการตกลงแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ จากจำเลยที่ ๒ มาเป็นจำเลยที่ ๑ ถือว่าจำเลยที่ ๑ เป็นผู้กู้เงินและได้ รับเงินตามหนังสือ ส.ญ.กู้เงินแล้ว หนี้ใหม่จึงสมบูรณ์



กรณีต่อไปนี้แม้ไม่มีการส่งมอบเงินกันจริงๆ แต่ก็ถือว่าส่งมอบเงินกู้ยืมแล้ว

ฎ.๑๐๒๒๓/๕๑ โจทก์และจำเลยตกลงกัน ให้นำหนี้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระที่ชอบด้วย กฎหมายมาเป็นต้นเงินทำสัญญาฉบับใหม่ ยอมถือว่าโจทก์ได้ส่งมอบเงินที่กู้ยืมตามสัญญา ให้จำเลยโดยชอบแล้ว (ฎ.๑๐๐๓/๖๖)



๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

ระวัง ถ้ามีการส่งมอบเงินที่กู้ยืม
ไม่ว่าส่งมอบโดยตรงหรือโดยปริยาย
แม้ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืม
หนี้เงินกู้ยืมก็สมบูรณ์และมีประกัน
ในหนี้เงินกู้ยืมดังกล่าวได้แล้ว
ส่วนจะฟ้องร้องผู้กู้ได้หรือไม่
เป็นอีกเรื่องหนึ่ง



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +

พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)

๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

- ถ้ามีกำหนดเวลาคืนตามวันปฏิทินก็คืนตามกำหนดเวลา
มิฉะนั้นลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมีพักต้องเตือนเลย

(ม.๒๐๔ ว.๒)(ฎ.๑๗๓๕/๒๒,๕๘๖๘/๔๓)

- ถ้าการชำระเงินกู้ยืมคืนไม่ได้กำหนดเวลาอันจะพึงชำระหนี้
กันไว้แน่นอนและจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้
เจ้าหนี้อย่อมเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลันตาม ม.๒๐๓ ว.๑ และ
ภายหลังเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้
ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้วตาม ม.๒๐๔ ว.๑



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

ฎ.๕๘๖๘/๔๓ หลักฐานการกู้ยืมเงินกำหนดระยะเวลา
การชำระหนี้ในวันสิ้นเดือนธันวาคม ๒๕๓๗ ซึ่งก็คือ
วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ เมื่อครบกำหนดระยะเวลา
ดังกล่าวจำเลยไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ จึงถือว่าจำเลย
เป็นผู้ผิดนัดตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ และ
โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด



๓. กู้ยืมเงิน

ฎ.๙๑๓๒/๕๑ สัญญากู้เงินไม่ได้กำหนดเวลาชำระต้นเงินคืนไว้
โจทก์ยอมเรียกให้จำเลยชำระหนี้ได้โดยพลันตาม ม. ๒๐๓ ว.๑
และถือเป็นระยะเวลาที่ผู้ให้กู้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้
อายุความจึงเริ่มนับแต่วันถัดจากวันทำสัญญากู้เงินแต่ละฉบับ
ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดอายุความการกู้ยืมเงินไว้โดยเฉพาะ
ต้องใช้อายุความทั่วไป ๑๐ ปี ตาม ม. ๑๕๓/๓๐ (ฎ.๒๗๗๐/๖๐)



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

- ถ้าไม่มีกำหนดเวลาคืนกันไว้แน่นอน

- ม.๖๕๒ “...ผู้ให้ยืมจะบอกกล่าว...

ให้คืนทรัพย์สินภายในเวลาอันควร...”

- บอกกล่าวให้คืนไม่คืนฟ้องได้

ไม่จำเป็นต้องบอกเลิกสัญญา (ฎ.๒๕๓๘/๓๘)

(บอกกล่าวเป็นการเตือน ม.๒๐๔ว.๑(เนติ ๕๓))

หนี้เงินกู้ยืมไม่ได้กำหนดเวลา
อันจะพึงชำระหนี้กันไว้แน่นอน
ผู้ให้กู้จะฟ้องให้ผู้ชำระหนี้ทันที
โดยไม่ได้มีหนังสือบอกกล่าวก่อน
ได้หรือไม่



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
ฎ.๕๑๘๒/๕๖ ม.๖๕๒ เป็นบทบัญญัติให้สิทธิผู้ให้ยืม
สำหรับกรณีที่ในสัญญาไม่มีกำหนดเวลาชำระคืนว่า
ผู้ให้ยืมจะบอกกล่าวแก่ผู้ยืมให้คืนเงินภายในเวลา
อันควรซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้นก็ได้เท่านั้น
ไม่ทำให้โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องหรือเรียกให้ผู้ยืมชำระ
หนี้ได้โดยพลัน จึงหาใช่ต้องเริ่มนับอายุความตั้งแต่วินาที
วันครบกำหนดตามหนังสือทวงถามของผู้ให้กู้ไม่



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

เมื่อการชำระหนี้เงินกู้ยืมคืนไม่ได้กำหนด
เวลาอันจะพึงชำระหนี้กันไว้แน่นอนและ
จะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้
เจ้าหนี้อย่อมเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลันตาม
ม.๒๐๓ ว.๑ การที่โจทก์นำคดีมาฟ้องขอให้
จำเลยชำระหนี้ถือว่าเป็นการบอกกล่าว
ทวงถามให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ยืมในตัว
แล้ว (เทียบ ฎ.๕๘๓/๖๒)



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

ฎ.๑๓๐๒/๓๕ หนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้
โจทก์มีสิทธิทวงถามได้โดยพลันตาม ป.พ.พ.
ม. ๒๐๓ แต่ไม่ปรากฏว่าโจทก์ทวงถามเมื่อใด
จึงถือว่าจำเลยผิดนัดในวันฟ้อง
(คดีนี้โจทก์ฟ้องให้ชำระหนี้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ย)



๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

ฎ.๒๕๓๘/๓๘ สัญญากู้เงินมีข้อความว่า
เมื่อครบกำหนดตามสัญญาแล้ว ถ้าผู้กู้ไม่นำ
ต้นเงินมาชำระคืน ผู้ให้กู้อนุโลมให้ต่อสัญญา
ได้อีก เมื่อครบกำหนดตามสัญญาผู้กู้ไม่
ชำระเงินคืน ย่อมถือได้ว่าผู้ให้กู้และผู้กู้ได้ทำ
สัญญากู้เงินกันใหม่ต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +
พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

กรณีต่อไปนี้ไม่ใช่กู้ยืมเงิน (ไม่ต้องใช้หลักฐานฯ)

- ยืมเงินทศรองจ่ายในหน่วยงาน (ฎ.๑๒๑๑/๒๕)
- ส.ญ.เล่นแชร์ (ฎ.๒๐๑๓/๓๓, ๑๓๖๑/๕๒)
- ส.ญ.บัตรเครดิต (ฎ.๓๓๕๔/๔๖(ป), ๑๕๑๓/๕๐)
- แต่ถ้าแปลงหนี้มาเป็นหนี้กู้ยืมเงินต้องระวัง ม.๖๕๓ (ฎ.๒๕๔๒/๒๑, ๔๒๕๒/๒๘, ๔๔๑๑/๕๕)



การส่งมอบเงินกู้ต้องแยกพิจารณากับเรื่องหลักฐานแห่งการกู้ยืม
ถ้ามีการส่งมอบเงินที่กู้ยืมไม่ว่าส่งมอบโดยตรงหรือโดยปริยาย
แม้ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืม หนี้เงินกู้ยืมก็สมบูรณ์และมีประกัน
ในหนี้เงินกู้ยืมดังกล่าวได้แล้ว ส่วนจะฟ้องร้องผู้กู้ได้หรือไม่
เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมีปัญหาต้องพิจารณาก่อนว่า
มีการส่งมอบเงินกู้หรือไม่ ถ้าไม่ส่งมอบก็ไม่สมบูรณ์
ไม่ต้องพิจารณาเรื่องหลักฐานแห่งการกู้ยืม ถึงมีหลักฐาน
อย่างไรเมื่อไม่มีการส่งมอบเงินก็ไม่สมบูรณ์อยู่ดี



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ พ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- (๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
- (๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ
- (๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง
- (๕) กรณีตัวเลขในสัญญากู้เงินสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปหรือกรณีแก้ไขตัวเลขเงินกู้ในสัญญา



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ พ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- พ้องไม่ได้หมายถึงเฉพาะกรณีพ้องเรียกมูลหนี้เงินกู้
ตาม ส.ญ.กู้ยืม ไม่ได้ แต่อ้างมูลหนี้อื่นฟ้องได้



ฉ.๑๑๕๐/๓๘ โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้
ตามตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งมีมูลหนี้จากที่จำเลยที่ ๑
กู้ยืมเงินจากโจทก์หาใช่ฟ้องให้จำเลยที่ ๑ ชำระ
หนี้กู้ยืมเงินโดยตรงไม่ จึงไม่จำเป็นต้องมีหลักฐาน
แห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็น
สำคัญมาเป็นพยานต่อศาล
(ฉ.๒๔๖๕/๕๕, ๘๘๔๘/๕๕, ๕๐๓๖/๖๐)



ไม่มีหลักฐานฯ
ยกขึ้นต่อสู้คดี
ได้หรือไม่



- รวมถึงการห้ามมิให้ยกขึ้นต่อผู้คดีด้วย

ฎ.๓๘๗๔/๔๕ ม. ๖๕๓ ว.๑ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้นั้น
หมายความว่ารวมถึงการห้ามมิให้ยกขึ้นต่อผู้คดีด้วย เมื่อการกู้ยืมเงิน
๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่จำเลยอ้างว่าโจทก์กับ ร. ร่วมกันกู้ยืมจากจำเลย
นั้นไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ จำเลยจึงไม่อาจอ้างการ
กู้ยืมเงินดังกล่าวขึ้นต่อผู้โจทก์เพื่อยึดถือโฉนดที่ดินของโจทก์ไว้ได้
(ฎ.๘๖๕/๑๘)



ฎ.๑๒๖๓/๖๓ ตาม ม. ๖๕๓ ว.๑
รวมถึงการห้ามมิให้ยกขึ้นต่อผู้คดีด้วย
เมื่อหนี้ที่โจทก์อ้างเป็นมูลฟ้องร้องและ
ยึดถือโฉนดไว้เป็นหนี้เงินกู้ที่ฟ้องร้อง
บังคับคดีได้ตามกฎหมาย โจทก์จึงไม่มี
สิทธิยึดถือโฉนดที่ดินของจำเลยไว้ต่อไป



เทียบ เนติ ๔๗, ๔๘

ฎ.๑๖๐๔/๓๖

ดำ กู้ ๕ แสน

- จน. ส่งเงินกู้

แต่ไม่ได้ทำ

หลักฐานการกู้

ขาว คำฯ

- มีหลักฐานคำฯ

เขียว จำนอง

- ทำสัญญา

จดทะเบียน

จำนอง

ถูกต้อง

-ไม่มีหลักฐานฯ แต่มอบเงินกันแล้ว หนี้เงินกู้ยืมก็สมบูรณ์ มีจำนองเป็นประกันได้ บังคับผู้จำนองได้(เนติ ๔๗) มีผู้ค้ำประกันได้ แต่ผู้ค้ำประกันยกขึ้นต่อสู้ได้ตาม ม.๖๕๔ (เนติ ๔๘)

ฎ.๑๖๐๔/๓๖ จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ จดทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกัน หนี้เงินกู้ของจำเลยที่ ๑ แม้การกู้ยืมเงินขาดหลักฐานตามกฎหมาย ก็เพียงพอห้ามมิให้ฟ้องร้องบังคับคดีเอาจับจำเลยที่ ๑ เท่านั้นเมื่อหนี้การกู้ยืมเงินระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ มีอยู่จริงและสมบูรณ์ตามกฎหมาย ย่อมมีการจำนองเป็นประกันได้ตาม ม.๗๐๓, ๖๘๑ เมื่อโจทก์ยังไม่ได้รับชำระหนี้ โจทก์ย่อมบังคับเอาจับผู้จำนองได้ (เนติ ๔๗)



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ พ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- (๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
- (๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ
- (๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง
- (๕) กรณีตัวเลขในสัญญากู้เงินสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปและกรณีแก้ไขตัวเลขเงินกู้ในสัญญา



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

คำว่า หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ มักจะหมายถึงเอกสารที่มีข้อความพอจะถือว่ามีการกู้ยืมและมีผู้ลงลายมือชื่อฝ่ายเดียว แต่ถ้ามีคู่สัญญาลงลายมือชื่อครบทั้งสองฝ่ายและมีข้อความในการตกลงกู้ยืมครบถ้วนจะเรียกว่า หนังสือสัญญากู้ยืม ซึ่งถือเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเช่นเดียวกัน เพียงแต่จะใช้ถ้อยคำไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้เมื่อมาตรา ๖๕๓ กำหนดว่าถ้าไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมจะฟ้องไม่ได้ ทำให้ขณะฟ้องจึงต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมไว้อยู่แล้ว จึงจะมีอำนาจฟ้อง

หลักฐานแห่งการกู้ยืม ต้องมีข้อความเพียงใด



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

ฎ.๘๓๕๒/๓๘ หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

ตาม ม.๖๕๓ ว.๑ มิได้เคร่งครัดถึงกับว่าจะต้องมีถ้อยคำว่า

กู้ยืมอยู่ในหนังสือนั้น เมื่อหนังสือมีข้อความระบุว่า

จำเลยเป็นหนี้โจทก์ จำนวน ๑๘๘,๒๕๕ บาท และ

ยังไม่ได้ชำระหนี้ให้โจทก์กับมีลายมือชื่อจำเลยลงไว้และ

มีตัวโจทก์มาสืบประกอบอธิบายว่าหนี้เงินจำนวนดังกล่าวเป็น

หนี้ที่จำเลยได้กู้ยืมเงินโจทก์ไปซื้อกระดาษทำกล่องใส่เค้กมาขาย

ให้โจทก์เพื่อหักหนี้กันจึงเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องร้องได้



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

ไม่มีแบบใช้แค่หลักฐานฯ เป็นหนังสือ

ที่มีข้อความระบุว่า

“ จำเลยกู้ยืมเงินจากโจทก์ ๕,๐๐๐ บาท ” หรือ

“ จำเลยรับเงินหรือเป็นหนี้โจทก์ ๕,๐๐๐ บาท

และจะคืนให้ ” หรือ

“ จำเลยเป็นหนี้โจทก์ ๕,๐๐๐ บาท และ

ยังไม่ได้ชำระหนี้ให้โจทก์

(ฎ.๓๕๒๓/๕๖, ๒๕๘๒/๓๕, ๖๑๘๓/๕๖,

๓๘๓๑/๓๖, ๑๓๓๖/๔๑)



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

- ศาลฟังว่าจำเลยยืมเงินโจทก์ เมื่อเอกสารมีข้อความว่าจำเลย
จะนำเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท มาใช้ให้แก่โจทก์ภายใน พ.ศ.๒๕๒๖

แสดงว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามจำนวนที่ระบุไว้

ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้ (ฎ.๑๕๐๔/๓๑)

- แม้ระบุเพียงว่า “จำเลยกู้เงิน ๕,๐๐๐ บาท คืนวันที่ ๑ ธ.ค.

๒๕๖๐” แต่ได้ความว่าทำมอบให้โจทก์ก็มีความหมายใน

คำว่ากู้ยืมเงินโจทก์ ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้

(ฎ.๒๓๒๕/๒๖, ๑๑๘๖๕/๕๕, ๔๕๓๓/๕๓)



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

ฎ.๔๓๐๖/๖๕ หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ว.๑ นั้น ต้องมีข้อความให้รับฟังได้ว่า ผู้ยืมได้กู้ยืมเงินไปจากผู้ให้กู้ยืม หรือมีข้อความว่าจะ ใช้คืนให้อันเป็นสาระสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ยืมได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมหรือเป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืม หากไม่มีข้อความดังกล่าวแล้ว ก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้ เพราะการที่บุคคลหนึ่งมอบหรือโอนเงินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ไม่จำเป็นว่าต้องเกิดจากการกู้ยืมกันเสมอไป อาจเป็นเรื่องการมอบ หรือโอนเงินให้แก่กันด้วยมูลเหตุอย่างอื่นก็ได้



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

ฎ.๓๔๕/๖๕ ข้อความตามที่ระบุในสำเนาใบหุ้ญกู มีสาระสำคัญว่า จำเลยที่ ๑ ได้รับเงินไปจากโจทก์ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจะชำระคืนภายในวันที่ ๒๕ เม.ย. ๒๕๕๘ อันถือได้ว่ามีข้อความครบถ้วน เพียงพอให้รับฟังได้ว่า เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม เป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ว.๑



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
คำฟ้องหลักฐานการรับเงินหรือ
ระบุว่า “รับเงิน ๕,๐๐๐ บาท”
ไม่ใช่หลักฐานการกู้ (ฎ.๑๔๖๘/๑๑,
๑๔๗๑๒/๕๑, ๑๓๕๑๑/๕๖, ๑๕๗๕๕/๕๗)



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
ฎ.๑๓๒๑๘/๕๖ ส.ญ.ร่วมทุนมีเนื้อความว่า
จำเลยที่ ๑ ได้รับเงินไปจากโจทก์ ๖ ล้านบาท
และจะคืนเงิน ๖ ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ย
ในวันที่ ๓ พ.ค.๒๕๔๘ โดยลงชื่อจำเลยที่ ๑
ผู้กู้ จึงเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน
ฎ.๑๓๕๑๑/๕๖ ใบสำคัญจ่ายระหว่างโจทก์
กับจำเลยมีข้อความว่า โจทก์จ่ายเงินทศรอง
ให้จำเลย ๕ แสนบาท ไม่มีข้อความว่าต้อง
คืนเงินหรือต้องชำระดอกเบี้ยอย่างไร เมื่อใด
ไม่อาจรับฟังเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงิน

หลักฐานแห่งการกู้ยืม ไม่ระบุวันเดือนปีหรือ ไม่ระบุอัตราดอกเบี้ย ได้หรือไม่



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ

- ม.๖๕๓ ว.๑ ไม่ได้บังคับว่าต้องระบุวันเดือนปีที่ทำ ส.ญ.
หรือวันเดือนปีที่ครบกำหนดชำระเงินและอัตราดอกเบี้ยไว้

(ฎ.๑๘๘๓/๕๑)

- แต่ไม่ระบุจำนวนเงินอาจใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมไม่ได้

ฎ.๒๕๕๓/๒๕ ข้อความตามเอกสารในการขอผิดผ่อนการชำระหนี้
แต่จะเป็นหนี้เกี่ยวกับอะไร จำนวนเท่าใดไม่ปรากฏ และไม่มีข้อความ
ตอนใดแสดงว่าจำเลยได้กู้เงินโจทก์ตามฟ้อง จึงไม่ใช่หนังสืออันเป็น
หลักฐานแห่งการกู้ยืม (เนติ ๔๓) (ฎ.๘๒๓/๑๐)

คู่สัญญากู้เงินจะตกลง
ระบุให้ถือสัญญาจำนองเป็น
หลักฐานแห่งการกู้ยืม
ได้หรือไม่



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
ถ้ามีการกู้เงินกันและสัญญาจำนอง
มีข้อความระบุว่าคู่สัญญาตกลงให้ถือ
สัญญาจำนองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน
สัญญาจำนองย่อมมีผลเป็นหลักฐาน
แห่งการกู้ยืมด้วย

(ฎ.๓๐๓๕/๔๓, ๒๕๐๐/๕๐, ๒๑๔๓/๖๖)

ถ้าไม่ได้ตั้งใจทำขึ้นเพื่อ
เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม
แต่มีข้อความครบถ้วน
จะถือเป็นหลักฐานแห่ง
การกู้ยืมหรือไม่



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
แม้เอกสารที่ทำขึ้นจะฉบับเดียวหรือหลายฉบับ
ไม่ได้ตั้งใจทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม
แต่ถ้าอ่านรวมกันแล้วพอได้ความดังกล่าวข้างต้น
ก็ถือเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมแล้ว แต่แม้ตั้งใจ
ให้เป็นหลักฐานฯ หากไม่มีข้อความดังกล่าวข้างต้น
ก็ไม่ถือเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม

- บันทึกแจ้งความ,คำเบิกความในคดีอาญา,คำฟ้องในคดีอาญา ถ้ามีข้อความว่าได้กู้ยืมเงินกันก็เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้ (ฎ.๓๐๐๓/๓๘,๓๔๕๘/๔๖)
- ฎ.๔๓๕/๕๓ ตัวสัญญาใช้เงินมีข้อความแสดงว่า จำเลยรับว่ามีหนี้ที่ต้องชำระแก่โจทก์ แม้จะไม่ได้ระบุว่า เป็นหนี้อะไร ก็เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม
- ใช้หลายฉบับพิจารณาประกอบกันก็ได้แต่ถ้าไม่ได้ ความว่าได้กู้ยืมเงินกันก็ใช้ไม่ได้ (ฎ.๒๕๕๓/๒๕)

- เช็คไม่ใช่หลักฐานการกู้(ฎ.๑๑๖๓๓/๕๖) เว้นแต่มีข้อความอื่นประกอบ (ฎ.๔๓๕/๕๓,๒๔๐๕/๒๐)
- ฎ.๑๑๖๓๓/๕๖ เช็คไม่มีข้อความใดเลยที่สื่อแสดงให้รู้ได้ว่าเป็นการกู้ยืมเงินกัน อีกทั้งสภาพของเช็คก็เป็นการใช้เงิน ไม่ใช่การกู้หรือยืมเงิน เช็คจึงมิใช่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม (พช ๖๑)



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
ฎ.๓๘๑๓/๖๓ ดำเนารายงานประจำวัน
ไม่มีข้อความใดที่ทำให้เข้าใจได้ว่า
จำเลยยืมเงินโจทก์และตกลงจะใช้คืน
ดังนี้ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมตาม
ม.๖๕๓ ว.๑ ที่โจทก์จะฟ้องร้องให้
บังคับคดีแก่จำเลยได้



(๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
ฎ.๕๖๘/๖๕ งบการเงินมีข้อความเพียงว่า กรรมการ
ของจำเลยร่วมกู้ยืมเงินจากจำเลยร่วม ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท
ไม่มีข้อความที่แสดงว่าจำเลยที่ ๑ หรือจำเลยที่ ๒ คนใด
คนหนึ่งหรือจำเลยทั้งสองเป็นผู้กู้ยืม แม้จำเลยทั้งสอง
เป็นกรรมการของจำเลยร่วม แต่ขณะนั้นจำเลยร่วมมี
กรรมการรวม ๓ คน คือ จำเลยทั้งสองและบุคคลอื่นอีก
๑ คน กรรมการซึ่งเป็นผู้กู้ยืมเงินในงบการเงินไม่อาจ
แปลความหมายได้ว่าหมายถึงจำเลยทั้งสอง
งบการเงินจึงไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินที่
จำเลยทั้งสองลงลายมือชื่อในฐานะผู้กู้ยืมเป็นสำคัญ



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ พ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- (๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
- (๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ
- (๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง
- (๕) กรณีตัวเลขในสัญญากู้เงินสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปหรือกรณีแก้ไขตัวเลขเงินกู้ในสัญญา

หลักฐานแห่งการกู้ยืม
ไม่มีลายมือชื่อผู้ให้กู้
ฟ้องได้หรือไม่



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

หลักฐานว่า นั้นต้องลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญ
ผู้ให้กู้มิได้ลงลายมือชื่อก็อ้างร้องบังคับคดีได้

ฎ.๒๔๘๔/๓๓ แม้สัญญากู้เงินจะเป็นนิติกรรมสองฝ่าย
 แต่ก็เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม เมื่อจำเลยลงลายมือชื่อผู้กู้
 แล้ว โจทก์หรือผู้แทนโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ให้กู้
 สัญญากู้ก็ฟ้องร้องบังคับคดีได้ไม่เป็นโมฆะ (เนติ ๔๔)



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๖๕๓๐/๓๓ แม้ลายมือชื่อผู้ให้กู้ไม่ใช่ลายมือชื่อ ส. ผู้ให้กู้
แต่เป็นลายมือชื่อปลอม ก็ห้ามผลให้หลักฐานการฟ้องร้อง
บังคับแก่จำเลยเสียไปไม่ (เนติฯ ๔๘) (กรณีผู้ลงลายมือชื่อแทน
ผู้ให้กู้ไม่มีอำนาจก็ฟ้องได้ (เทียบ ฎ.๕๓๔๒/๓๕ (พช ๔๕))

ผู้กู้ลงลายมือชื่อ ในช่องผู้เขียน หรือช่องพยาน ผลเป็นอย่างไร



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๗๖๘/๐๖ การที่ผู้กู้เป็นผู้เขียนสัญญาค้ำประกันที่ผู้ค้ำประกัน
ทำให้ไว้แก่ผู้ให้กู้ มีข้อความแสดงว่าผู้กู้เป็นผู้กู้เงินของผู้ให้กู้ไป
และผู้กู้ได้ลงลายมือชื่อไว้ในช่องผู้เขียนด้วยนั้น ถือได้ว่าเป็น
หลักฐานแห่งการกู้ยืมตามความหมายของ ม.๖๕๓ ว.๑ แล้ว
(เนติ ๔๑, ๕๘)



ฎ.๓๒๖๒/๓๕ เมื่อจำเลยทั้งสองกู้ยืมเงินโจทก์ไปจริง การที่จำเลยที่ ๒ ซึ่งในสัญญาตอนต้นระบุว่าเป็นผู้ลงลายมือชื่อในช่องพยานและจำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้ โดยไม่มีชื่อเป็นผู้กู้ในตอนต้นของสัญญา หากทำให้ออกสารดังกล่าวไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมตาม ม.๖๕๓ ว.๑ ไม่จำเลยทั้งสองจึงต้องรับผิดตามข้อความในเอกสารดังกล่าว

ผู้หนึ่งลงลายมือชื่อผู้
แทนผู้หนึ่งได้หรือไม่



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๖๕๖/๒๒ จำเลยได้ทำสัญญากู้เงินโจทก์
โดยจำเลยยินยอมอนุญาตให้ ณ. บุตรจำเลย
เป็นผู้ลงลายมือชื่อจำเลยในช่องผู้กู้แทนจำเลย
ดังนี้หาผูกพันจำเลยไม่ (เนติ ๔๘)



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๓๐๓๕/๔๓ จำเลยมอบอำนาจให้ ก. ทำสัญญาจำนอง
เพื่อให้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน และตามสัญญาจำนอง
มีข้อความระบุชัดเจนว่า คู่สัญญาตกลงให้ถือสัญญาจำนอง
เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินด้วย สัญญาจำนองดังกล่าวมี
ผู้รับมอบอำนาจจำเลยเป็นผู้ลงชื่อไว้แทนจำเลย ซึ่งมีผลเสมอ
กับลายมือชื่อของจำเลย สัญญาจำนองย่อมมีผลเป็นหลักฐาน
แห่งการกู้ยืมที่ผูกพันจำเลย

ผู้กู้ลงลายมือชื่อด้วย ชื่อเล่นได้หรือไม่



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๓๑๔๘/๓๐ (ป) การที่จำเลยทั้งสองเขียนชื่อเล่นของจำเลยทั้งสองไว้ในตอนท้ายจดหมายดังกล่าว ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๖๕๓ ว.๑ แล้ว (เทียบ ฎ.๑๑๕๘๔/๕๔ ผู้กู้ลงลายมือชื่อด้วยนามสกุลเดิมก็ไม่ได้ทำให้ไม่ใช่ลายมือชื่อผู้กู้)

ผู้กู้เป็นนิติบุคคล
กรรมการผู้มีอำนาจ
ลงลายมือชื่อผู้กู้ไว้ แต่
ไม่ได้ประทับตราที่ต้อง
ลงไว้เพื่อผูกพันนิติบุคคล
ผลเป็นอย่างไร



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ.๑๕๐๔๖/๕๗ แม้ บ.กรรมการผู้จัดการจะลงลายมือชื่อ
และไม่ได้มีการประทับตราของลูกหนี้ก็ตาม แต่เมื่อลูกหนี้
ได้รับเงินกู้จริงและจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ การกระทำ
ของลูกหนี้จึงเป็นการให้สัตยาบัน ถือว่าลงลายมือชื่อของ
ลูกหนี้ผู้ยืมแล้ว (ถ้าไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลผู้ลงลายมือชื่อ
ต้องรับผิดชอบตามคำฟ้อง (ฎ.๑๗๕๙/๔๕)

การลงลายมือชื่อต้องอย่าลืม ป.พ.พ.

ม.๕ ว.๒

**ลายพิมพ์นิ้วมือ...ที่ทำลงในเอกสารแทน
การลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อ
รับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือว่าเหมือนกับ
ลงลายมือชื่อ**

**หลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน
ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.
๒๕๔๔**



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ. ๘๐๘๕/๕๖ การที่จำเลยนำบัตรกดเงินสดคิกแคชไปถอนเงินและใส่รหัสส่วนตัวเปรียบได้กับการลงลายมือชื่อตนเอง ทำรายการเบิกถอนเงินตามที่จำเลยประสงค์ และกดยืนยันทำรายการพร้อมรับเงินสดและสลิป การกระทำดังกล่าวถือเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินจากโจทก์ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ม.๗,๘ และ ๙ ประกอบกับคดีนี้จำเลยมีการขอขยายระยะเวลาผ่อนชำระหนี้สินเชื่อเงินสดคิกแคชที่จำเลยค้างชำระแก่โจทก์ ซึ่งโจทก์มีเอกสารซึ่งมีข้อความชัดว่าจำเลยรับว่าเป็นหนี้โจทก์ขอขยายเวลาชำระหนี้ โดยจำเลยลงลายมือชื่อมาแสดง จึงรับฟังเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมอีกโสดหนึ่ง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง



(๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ

ฎ. ๔๒๓๖/๖๔ เมื่อโจทก์มีใบแจ้งยอดบัญชีสินเชื่อบัตรเงินสดมาแสดงอันเป็นหลักฐานที่รับฟังได้ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ การที่จำเลยนำบัตรกดเงินสดไปถอนเงินสดและใส่รหัสส่วนตัวเสมือนลงลายมือชื่อตนเอง ทำรายการถอนเงินสดตามที่จำเลยประสงค์และกดยืนยัน ทำรายการพร้อมรับเงินสด การกระทำดังกล่าวจึงถือเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินจากโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามสัญญากู้ยืมเงิน

ฎ.๑๑๒/๖๖ แม้ข้อความสนทนาระบบแอปพลิเคชันไลน์ ระหว่างโจทก์และจำเลยที่ ๑ เป็นการสนทนาระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔ และเป็นหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยที่ ๑ ก็ตาม แต่เมื่อข้อความสนทนานั้นยังฟังไม่ได้ว่าเงินจำนวน ๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท ที่โจทก์มอบให้แก่จำเลยที่ ๑ ไปเป็นเงินกู้ยืม จึงไม่อาจถือเป็นหลักฐานกู้ยืมเงินเป็นหนังสือที่จำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อไว้แล้วหรือเป็นหนังสือรับสภาพหนี้เงินกู้ยืมตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๔๔ ม.๘ ว.๑ และ ม.๘ ที่จะนำมาฟ้องร้องให้จำเลยที่ ๑ และ ที่ ๒ รับผิดชอบ ตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๑

81

ฎ.๒๖๒/๖๗ การกู้ยืมเงินครั้งที่ ๒ ถึง ๑๘ ซึ่งโจทก์ส่งข้อความถึงจำเลย ในทำนองเดียวกันว่า "ข. จะจัดทำธุรกรรมให้ยืมเงินจำนวน (ระบุจำนวนเงิน) ให้แก่ ฐ. เพื่อใช้ลงทุนในธุรกิจ การกู้ยืมเงินนี้ไม่คิดดอกเบี้ยและยังไม่บังคับ วันกำหนดชำระเงินคืน ลงวันที่... (พิมพ์ตกลงเพื่อยืนยัน)" ซึ่งจำเลยได้พิมพ์ ข้อความว่า "ตกลง" ตอบกลับมาในโปรแกรมไลน์ การสนทนาทางโปรแกรมไลน์ เป็นการส่งข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่ออ่านข้อความสนทนาของโจทก์ และจำเลยประกอบกันแล้วย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าโจทก์และจำเลยตกลงกันโดย โจทก์ให้จำเลยกู้ยืมเงินและจำเลยตกลงกู้ยืมเงินแต่ละครั้งตามจำนวนที่ระบุใน โปรแกรมไลน์ แม้ไม่มีการลงลายมือชื่อจำเลยไว้แต่เมื่อจำเลยยอมรับว่าส่ง ข้อความตอบตกลงการที่โจทก์จะให้กู้ยืมเงินจริง ข้อความสนทนาทาง โปรแกรมไลน์ จึงถือว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อของจำเลยผู้กู้ยืมตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ม.๗, ๘, ๘ โจทก์จึงฟ้องร้องให้บังคับคดีได้

82



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ ฟ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- (๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
- (๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ
- (๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง
- (๕) กรณีตัวเลขในสัญญากู้เงินสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปหรือกรณีแก้ไขตัวเลขเงินกู้ในสัญญา



(๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง

ฎ.๒๒๘๐/๖๓) ม. ๖๕๓ ว.๑ การกู้ยืมเงินที่ต้องการหลักฐานเป็นหนังสือในการฟ้องร้องบังคับคดีต้องเป็น การกู้ยืมเงินเกินกว่า ๒,๐๐๐ บาท ขึ้นไป และหลักฐาน เป็นหนังสือเป็นหนังสือที่กฎหมายบังคับให้ต้องมี มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมี ในขณะกู้ยืมกัน แม้จะมีหลักฐานเป็นหนังสือภายหลัง แต่ก่อนฟ้องร้องบังคับคดีก็เป็นอันใช้บังคับได้



๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

- (๑) กว่า ๒๐๐๐ บาท ไม่มีหลักฐานฯ พ้องมูลหนี้เงินกู้ไม่ได้
- (๒) มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ
- (๓) ผู้กู้ต้องลงลายมือชื่อ
- (๔) หลักฐานฯ ขอให้มีก่อนฟ้อง
- (๕) กรณีตัวเลขในสัญญากู้เงินสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้ที่ได้รับไปหรือกรณีแก้ไขตัวเลขเงินกู้ในสัญญา

(๕) แบ่งเป็น ๓ หัวข้อย่อย

(๕.๑) ๑ เกิน

(๕.๒) ๒ กรอก

(๕.๓) ๓ แก้

- (๕.๑) ผู้กู้ยินยอมลงลายมือชื่อใน ๘.ญ.กั ที่ระบุตัวเลขสูงเกินกว่ามูลค่าหนี้เงินกู้จริง หรือที่ส่งมอบ ก็สมบูรณ์เพียงพอมูลค่าหนี้เงินกู้จริงหรือที่ส่งมอบ (เนติ ๖๖)
- (๕.๒) ผู้กู้ลงลายมือชื่อใน ๘.ญ.กั ที่ไม่มีการระบุตัวเลขเงินกู้และข้อความ
 - ถ้าผู้ให้กู้กรอกตัวเลขภายหลังตามจริงใช้บังคับได้ตามนั้น
- (ฎ.๕๖๘๕/๔๘ เนติ ๖๕)
 - ถ้าผู้ให้กู้กรอกตัวเลขภายหลังสูงเกินจริงโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็น
เอกสารปลอม ถือว่าไม่มีหลักฐานการกู้จึงไม่อาจฟ้องร้องได้ แม้ผู้กู้รับว่า
กู้จริงบางส่วนก็ไม่ต้องรับผิด (ฎ.๓๕๘/๕๓, ๑๔๖๒๓/๕๓, ๒๕๖๐/๕๘)
- (๕.๓) - แก้จำนวนเงินภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อสูงเกินจริงโดยไม่ได้รับความยินยอม
เป็นเอกสารปลอม แต่ผู้กู้ยังต้องรับผิดชอบเฉพาะตามจำนวนเดิม (ฎ.๑๑๔๘/๕๒
เนติ ๖๘)
 - แก้จำนวนเงินภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อตามจริงเพราะมากู้เงินเพิ่ม
ถ้าผู้กู้ไม่ลงลายมือชื่อกำกับ รับผิดชอบเฉพาะตามจำนวนเดิม (ฎ.๓๒๖/๐๓) (เนติ ๗๑)
 - แก้จำนวนตามจริงก่อนผู้กู้ลงลายมือชื่อ ใช้บังคับได้ (ฎ.๑๑๕๔/๑๑)

(๕.๑) ผู้กู้ยินยอมลงลายมือชื่อใน ๘.ญ.กั
ที่ระบุตัวเลขสูงเกินกว่ามูลค่าหนี้เงินกู้จริง
หรือที่ส่งมอบ

(๕.๑) ผู้กู้ยินยอมลงลายมือชื่อใน ส.ญ.กู้ ที่ระบุตัวเลขสูงเกินกว่ามูลหนี้เงินกู้จริง หรือที่ส่งมอบ ก็สมบูรณ์เพียงเท่ามูลหนี้เงินกู้จริงหรือที่ส่งมอบ

สัญญากู้เงินระบุ ๕๐๐,๐๐๐ บาท มีมูลหนี้เดิมเหลือเพียง ๑๕๒,๑๑๑.๒๘ บาท
สมบูรณ์ ๑๕๒,๑๑๑.๒๘ บาท

ฎ.๓๒๒๕/๕๒ โจทก์มีหนังสือสัญญากู้เงินซึ่งจำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม ส่วนจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญากู้แม้จะฟังได้ว่า มูลหนี้เดิมเหลือเพียง ๑๕๒,๑๑๑.๒๘ บาท ก็เป็นเพียงการทำให้จำนวนหนี้ในสัญญากู้ไม่สมบูรณ์บางส่วนเท่านั้น โจทก์จึงชอบที่จะเรียกให้จำเลยชำระหนี้ ส่วนที่สมบูรณ์จำนวน ๑๕๒,๑๑๑.๒๘ บาท ได้ หมายว่าสัญญากู้ไม่สมบูรณ์ทั้งหมด

สัญญากู้เงินระบุ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ตามความประสงค์เดิม แต่ส่งมอบเงินกู้ให้จริงเพียง ๔๓๐,๐๐๐ บาท สมบูรณ์ ๔๓๐,๐๐๐ บาท

ฎ. ๙๐๓๖/๕๖ แม้สัญญากู้จะระบุจำนวนเงินไว้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ก็ตาม ก็เป็นไปตามความประสงค์เดิมของคู่สัญญาที่จะกู้เงินกันในจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่โจทก์ผู้ให้กู้นำเงินมาได้เพียง ๔๓๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่ขาดอยู่จะนำมาให้ในภายหลัง แต่เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่ชำระดอกเบี้ยตามที่ตกลงไว้ โจทก์จึงมิได้นำเงินกู้ที่ขาดอยู่มามอบให้จนครบเป็นเพียงการทำให้จำนวนหนี้ในสัญญากู้เงินไม่สมบูรณ์เท่านั้น หมายทำให้เป็นสัญญาปลอมแต่อย่างใดไม่ โจทก์จึงอาศัยสัญญากู้เงินและสัญญาค้ำประกันดังกล่าวมาฟ้องร้องบังคับให้จำเลยที่ ๑ ชำระเงินกู้ยืมที่แท้จริงจำนวน ๔๓๐,๐๐๐ บาท ได้ และจำเลยที่ ๒ ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกัน



ฎ.๒๓๓๕/๔๘ จำเลยกู้เงินโจทก์ไป ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาจำเลยได้ติดต่อขอ
กู้เงินโจทก์อีก ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้วโจทก์กับจำเลยได้ทำหนังสือสัญญากู้ยืม
เงินโดยระบรวมเอาจำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ที่จำเลยกู้จากโจทก์ไปก่อน
หน้านั้นเข้าไว้ด้วย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท แม้การกู้เงินจำนวน
๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในภายหลังจะไม่เกิดขึ้น หนังสือสัญญากู้ยืมเงินดังกล่าวก็
ยังมีผลสมบูรณ์บังคับกันได้ในหนี้จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ที่มีการกู้ยืมกันจริง
และถือว่าโจทก์มีหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องให้บังคับคดีในหนี้เงิน
กู้ยืมจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แล้วตาม ม.๖๕๓ ว.๑ (เนติ ๖๖)



แต่กรณีต่อไปนี้ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

ฎ.๑๓๗๐๗/๕๘ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์เพียง
๑๐,๐๐๐ บาท และจำเลยมีตัวจำเลยและนาย ข.เบิกความสอด
คล้องกันว่า โจทก์บังคับให้จำเลยทำสัญญาว่าจะกู้ยืมเงินโจทก์
ไป ๑๐๐,๐๐๐ บาท หากไม่ยอมทำสัญญา จะแจ้งเจ้าพนักงาน
ตำรวจจับกุมจำเลยในข้อหาฉ้อโกง การที่โจทก์บังคับให้จำเลย
ทำสัญญากู้ยืมเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งที่ความจริงกู้ยืมเงินกัน
เพียง ๑๐,๐๐๐ บาท เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต โจทก์จึงไม่อาจ
แสวงหาผลประโยชน์จากสัญญาที่สร้างขึ้นโดยไม่สุจริต ปัญหา
ว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยสุจริตหรือไม่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบ
ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ (พิพากษากลับยกฟ้องโจทก์)

**(๕.๒) ผู้กู้ลงลายมือชื่อใน ส.ญ.กู้
ที่ไม่มีการระบุตัวเลขเงินกู้
และข้อความ แล้วผู้ให้กู้
กรอกตัวเลขภายหลังตามจริง**

**(๕.๒) ผู้กู้ลงลายมือชื่อใน ส.ญ.กู้ ที่ไม่มีการระบุตัวเลขเงินกู้และข้อความ
ถ้าผู้ให้กู้กรอกตัวเลขภายหลังตามจริงใช้บังคับได้ตามนั้น**

ฎ.๕๖๘๕/๔๘ หนังสือสัญญากู้เงินมีการกรอกข้อความว่าจำนวนที่ ๑
ได้กู้เงินโจทก์ ๔๐๐,๐๐๐ บาท และหนังสือสัญญาค้ำประกันมีการกรอก
ข้อความว่าจำนวนที่ ๒ ค้ำประกันเงินกู้ดังกล่าวให้แก่โจทก์ อันเป็นการ
กรอกข้อความที่มีมูลหนี้กันจริงแม้จะเป็นการกรอกข้อความภายหลังที่
จำนวนทั้งสองลงลายมือชื่อในสัญญากู้เงินและสัญญาค้ำประกันแล้ว ก็ไม่
ทำให้หนังสือสัญญากู้เงินและหนังสือสัญญาค้ำประกันเป็นเอกสารปลอม
หนังสือสัญญาทั้งสองฉบับจึงมีผลผูกพันโจทก์กับจำเลยทั้งสอง (เนติ๖๕)

**(๕.๒) ผู้กู้ลงลายมือชื่อใน ๓.ญ.กู้
ที่ไม่มีการระบุตัวเลขเงินกู้
และข้อความ แล้วผู้ให้กู้
กรอกตัวเลขภายหลังสูงเกินจริง**

ถ้าผู้ให้กู้กรอกตัวเลขภายหลังสูงเกินจริงโดยไม่ได้รับความ
ยินยอมเป็นเอกสารปลอม ถือว่าไม่มีหลักฐานการกู้จึงไม่อาจ
ฟ้องร้องได้ แม้ผู้กู้รับว่ากู้จริงบางส่วนก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

ญ.๗๕๕/๕๗ จำเลยไม่ได้กู้ยืมเงินไปจำนวน ๓๕๐,๐๐๐ บาท
ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงิน โจทก์กรอกจำนวนเงินในภายหลัง
ว่า จำเลยกู้ยืมเงินจำนวนดังกล่าวซึ่งมากกว่าจำนวนหนี้กู้ยืม
ที่มีอยู่จริงในวันทำสัญญากู้ยืมโดยไม่ได้รับความยินยอมจาก
จำเลย หนังสือสัญญากู้ยืมเงินจึงเป็นเอกสารปลอมและถือได้
ว่าการกู้ยืมตามฟ้องโจทก์มิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินเป็น
หนังสือ โจทก์ไม่อาจฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ตาม ม.๖๕๓ ว.๑

ฎ.๑๔๖๒๗/๕๗ จำเลยได้ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้ในหนังสือ
สัญญากู้เงินโดยยังไม่มีกรอกข้อความ โจทก์นำมากรอก
ข้อความในภายหลังซึ่งระบุจำนวนเงินเกินกว่าจำนวนหนี้
ที่เป็นจริงโดยจำเลยไม่ยินยอมด้วย หนังสือสัญญากู้เงิน
จึงเป็นเอกสารปลอม ถือว่าโจทก์ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืม
จึงไม่อาจฟ้องร้องให้บังคับคดีตาม ม. ๖๕๓ ว.๑ ดังนั้น
แม้จำเลยให้การรับว่า ได้กู้เงินโจทก์ไป ๕๐,๐๐๐ บาท
จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่โจทก์

ฎ.๒๕๖๐/๕๘ จำเลยเคยกู้ยืมเงินโจทก์ ๒๐,๐๐๐ บาท
โดยจำเลยเพียงแต่ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้ของสัญญา
กู้เงิน การที่โจทก์กรอกข้อความลงไปในสัญญากู้เงินว่า
จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ ๖,๐๔๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นการกรอก
ข้อความลงในแผ่นกระดาษซึ่งมีลายมือชื่อของผู้อื่นโดย
ไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อื่น
สัญญากู้เงินจึงเป็นเอกสารปลอม โจทก์ไม่อาจอ้างอิงแสวง
สิทธิจากเอกสารปลอมได้ จึงถือว่าไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืม
(เทียบ ฎ.๕๔๘๖/๖๔)

(๕.๓) ผู้ให้กู้แก้จำนวนเงิน
ภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อสูงเกินจริง
โดยไม่ได้รับความยินยอม

(๕.๓) แก้จำนวนเงินภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อสูงเกินจริงโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นเอกสารปลอม แต่ผู้กู้ยังต้องรับผิดชอบเฉพาะตามจำนวนเดิม

ฎ.๑๑๔๕/๕๒ โจทก์มีหนังสือสัญญากู้ยืมที่จำเลยลงลายมือชื่อเป็นผู้กู้ระบุว่าจำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบ แม้ภายหลังโจทก์แก้ไขจำนวนเงินในสัญญาทำให้สูงขึ้นเป็น ๑๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่เป็นไปตามที่โจทก์และจำเลยตกลงกัน แต่ก็ไม่ทำให้หลักฐานกู้ยืมเงินที่ทำไว้แต่เดิมและมีผลสมบูรณ์ต้องเสียไป จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เท่าที่กู้ไปจริง (เนติ ๖๘) (ฎ.๔๐๓/๔๒ ส.ญ.กู้ เป็นเอกสารปลอม แต่ไม่ทำให้หลักฐานที่ทำไว้เดิมที่มีผลสมบูรณ์ต้องเสียไป)

ฎ.๑๔๕๒/๖๓ จำเลยกู้เงินโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท แต่ภายหลังมีการแก้ไขจำนวนเงินกู้ เป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม หนังสือสัญญากู้เงินจึงเป็นเอกสารปลอม แต่หาใช่จะใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อฟ้องร้องไม่ได้เสียทั้งหมดไม่ ยังคงใช้เป็น หลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ถูกต้องก่อนแก้ไขได้ จำเลยกู้เงินจากโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท เท่ากับร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่บัญญัติห้ามไว้ใน ป.พ.พ. ม. ๖๕๔ และเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ... การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยจาก จำเลย คงเรียกร้องได้เฉพาะเงินต้นที่จำเลยกู้ไปซึ่งแยกออกจากส่วนดอกเบี้ยที่ตกเป็น โมฆะ และต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักชำระออกจากต้นเงินและเมื่อ มีจำนวนเกินกว่าเงินต้นที่กู้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

(๕.๓) ผู้ให้กู้แก้ไขจำนวนเงิน
ภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อ
ตามจำนวนเงินจริง
เพราะมากู้เงินเพิ่ม และไม่ได้ให้
ผู้กู้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

แก้จำนวนเงินภายหลังผู้กู้ลงลายมือชื่อตามจริงเพราะมากู้เงินเพิ่ม
ถ้าผู้กู้ไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับตรงที่แก้ไข รับผิดเฉพาะตามจำนวนเดิม
ฎ.๓๒๖/๐๗ เดิมจำเลยกู้เงินโจทก์ ๓,๑๐๐ บาท และทำหนังสือกู้
ไว้ ต่อมาจำเลยขอกู้เงินอีก ๑,๔๐๐ บาท โจทก์จำเลยขอให้ผู้เขียน
สัญญาแก้จำนวนเงินในหนังสือกู้ การเขียนจำนวนเงินกู้เพิ่มลงไป
ในหนังสือกู้โดยจำเลยมิได้ลงลายมือชื่อในการแก้ไขถือได้ว่าไม่มี
หลักฐานลงลายมือชื่อจำเลยจึงใช้ฟ้องร้องบังคับไม่ได้ ส่วนการกู้
ครั้งแรก ๓,๑๐๐ บาทนั้น ได้ทำหนังสือกู้และลงลายมือชื่อจำเลยใน
หนังสือนั้นถูกต้องตามกฎหมาย โจทก์จำเลยขอให้ผู้เขียนสัญญา
แก้จำนวนเงิน การแก้ก็คงไม่มีผลให้ฟ้องร้องจำเลยตามที่แก้
เท่านั้น โจทก์ยังคงมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามหนังสือกู้ที่ทำไว้เดิม
(เนติ ๗๑)

(๕.๓) ผู้ให้กู้แก้จำนวนเงิน
ตามจริงก่อนผู้กู้ลงลายมือชื่อ

แก้จำนวนตามจริงก่อนผู้กู้ลงลายมือชื่อ ใช้บังคับได้
ผู้กู้ขอกู้เงิน ๖,๐๐๐ บาท เมื่อผู้เขียนสัญญา
เขียนจำนวน ๖,๐๐๐ บาทไปแล้ว ผู้กู้ขอเพิ่มอีก
๑,๐๐๐ บาท รวมเป็น ๗,๐๐๐ บาท ผู้เขียนจึง
แก้เลข ๖ เป็นเลข ๗ และแก้ตัวอักษรด้วย ดังนี้
เป็นการแก้ไขตรงตามความประสงค์ของผู้กู้ ก่อน
ที่ผู้กู้จะลงลายมือชื่อในสัญญา และคู่กรณีมีเจตนา
จะให้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการกู้ตาม
จำนวนที่แก้ไปแล้วคือ ๗,๐๐๐ บาท ดังนั้น แม้ตัวเลข
และตัวอักษรที่แก้ไปจะไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับก็ใช้เป็น
หลักฐานแห่งการกู้ยืมโดยสมบูรณ์ (เทียบ ฎ.๑๑๕๔/๑๑)



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +
พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

(๑) ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้นจะนำสืบการใช้ต้นเงินกู้ยืมด้วยเงินสด (หมายถึง ด้วยวิธีนำเงินสดมามอบให้ผู้ให้กู้โดยตรง) ด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (ฎ.๔๖๓/๑๕)

(ก) ๑ บาท แต่มีหลักฐานการกู้เป็นหนังสืออยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒)

(๑.๑) หลักฐานเป็นหนังสือที่ระบุทำนองว่า “รับเงิน ๕,๐๐๐ บาท ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้” ก็นำสืบได้แล้ว (แม้ไม่มีข้อความระบุว่า ใช้นี้เงินกู้ก็นำสืบได้)

(๑.๒) หลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว (ต้นฉบับ ส.ญ.ฯ หรือ หลักฐานการกู้) (จะอ้างว่าผู้ให้กู้ไม่คืนให้หรืออ้างว่าผู้ให้กู้คืนสำเนา สัญญากู้ยืมหรือคืนโฉนดที่วางประกันให้มาใช้นำสืบการใช้เงินไม่ได้)

(๑.๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้ถูกขีดฆ่าหรือระบุว่ายกเลิก เพิกถอนแล้ว (ขีดฆ่าหรือบันทึกว่าเพิกถอนหรือแก้ไขตัวเลข)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๓๓๓๕/๓๒(ป) ในการชำระหนี้เงินยืม
ผู้ยืมให้ผู้ให้ยืมรับเงินเดือนแทนผู้ยืมแล้ว
หักเงินเดือนชำระหนี้ดังกล่าว สมุดเซ็น
รับเงินเดือนของทางราชการที่ผู้ให้ยืมลงชื่อ
รับเงินเดือนแทนผู้ยืมจึงเป็นหลักฐาน
การใช้เงินตาม ม.๖๕๓ ว.๒



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

เอกสารมีความว่า เรียนครูที่เคารพนับถืออันสูง กระผม ได้ฝากนมมาให้ ๑ โหลราคา ๔๔ บาท โปรดทราบ เงินฝากไป ๘,๔๐๐ บาท กระผมได้รับและลงบัญชีไว้เรียบร้อยแล้ว ทำข้อความเป็นคำลงท้ายของหนังสือวันเดือนปี และเซ็นชื่อโจทก์ หนังสือฉบับนี้เป็นหลักฐานตาม ม.๖๕๓ ว.๒ พึงเป็นหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงได้ว่า จำเลยได้ชำระหนี้จำนวนนี้ให้แก่โจทก์แล้ว (เทียบ ฎ.๕๓๑/๐๕)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๒๖๑๕/๑๖ กู้ยืมเงินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะนำสืบการใช้เงินได้ตาม ม.๖๕๓ ว.๒ เท่านั้น ผู้กู้เงินจะนำสืบพยานบุคคลไม่ได้ว่าได้ชำระต้นเงินกู้แล้วแต่โจทก์ไม่คืนสัญญากู้ให้



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
 ฎ.๖๒๓๐/๓๕ การที่จำเลยอ้างว่า
 มีการชำระหนี้หมดสิ้นกันแล้ว
 แต่โจทก์ไม่ยอมคืนสัญญา โดยอ้างว่า
 หายนั้น มิใช่เหตุที่ทำให้จำเลยทั้งสอง
 หลุดพ้นจากความรับผิดชอบที่บัญญัติ
 ไว้ใน ม.๖๕๓ ว.๒



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
 ฎ.๕๘๖๓/๔๕ จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ได้ทำหนังสือสัญญากู้เงินไว้ จำเลย
 จะนำสืบการใช้เงินต้นเงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง
 ลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้น
 ได้เวนคืนแล้วตาม ม.๖๕๓ ว.๒ แต่สำเนาสัญญากู้ยืมที่โจทก์ส่งคืนจำเลย
ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืม ถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้เวนคืนหลักฐานแห่งการ
 กู้ยืมแก่จำเลยแล้ว จำเลยจึงไม่สามารถนำสืบการใช้เงินดังกล่าวคืนแก่
 โจทก์ได้ ส่วนการนำสืบการชำระดอกเบี้ยไม่อยู่ในบังคับของ ม.๖๕๓ ว.๒
 จำเลยนำสืบได้



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๒๖๕๓/๓๔ จำเลยรู้เห็นยินยอมให้โจทก์เอาดอกเบี้ยเกินอัตรา ตามกฎหมายรวมกับต้นเงินรอกลงในสัญญากู้ สัญญากู้จึงไม่เป็น เอกสารปลอมการกู้ยืมเงินดังกล่าวไม่ผิดกฎหมาย แต่การคิดดอกเบี้ย เป็นความผิดตามกฎหมายต่างหาก ซึ่งแยกออกจากกันได้โดยถือว่า คู่กรณีไม่ประสงค์จะให้ต้นเงินสูญไปด้วย ต้นเงินเป็นส่วนที่สมบูรณ์ สัญญากู้ไม่เป็นโมฆะทั้งฉบับ น.ส.๓ ที่จำเลยมอบให้โจทก์ไว้เป็น ประกันการกู้ยืม ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเพราะไม่ใช่เอกสาร ที่แสดงในตัวเองว่ามีการกู้ยืมเงินกัน การที่โจทก์คืน น.ส.๓ ดังกล่าว จึงไม่ใช่เป็นการเวนคืนหลักฐานแห่งการกู้ยืม (ฎ.๑๒๕๐/๑๙)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ถ้าอ้างว่าชำระหนี้ต้นเงินกู้ด้วยเงินสดแล้วไม่มีอย่างใดอย่างหนึ่งตาม (๑.๑) (๑.๒) (๑.๓) ที่กล่าวมาแล้วจะนำสืบการชำระหนี้ไม่ได้

ฎ.๓๖/๕๕ การกู้ยืมเงินระหว่าง ส. กับจำเลยมีหลักฐานแห่งการกู้ยืม เป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ยืม แม้จำเลยอ้างว่าชำระหนี้แล้ว แต่จำเลยก็ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม ไม่มีการเวนคืน เอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสาร นั้นแล้ว จำเลยจึงนำสืบการใช้เงินไม่ได้เพราะต้องห้ามตาม ม.๖๕๓ ว.๒



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๑๖๑๘/๒๕ มาตรา ๖๕๓ ว.๒ หากได้บังคับเฉพาะจะนำสืบการใช้ต้นเงินทั้งหมดไม่ ดังนั้น ถ้ามีการชำระต้นเงินเพียงบางส่วน ผู้ยืมจะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้น

ฎ.๕๖๓๒/๖๒ จำเลยที่ ๑ ไม่มีพยานหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้วหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นมาแสดง จึงยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ (เงินกู้) ตามฟ้องให้แก่โจทก์แล้ว



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

(๒) มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง หมายถึงการนำสืบถึงการชำระหนี้ต้นเงินกู้ด้วยเงินสด (หมายถึง ด้วยวิธีนำเงินสดมามอบให้ผู้ให้กู้โดยตรง) แต่ถ้าเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นหรือเป็นเรื่องตกลงระงับหนี้

ไม่อยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒ แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ไม่ได้เวนคืนเอกสารหรือไม่ได้แทงเพิกถอนลงในเอกสาร ก็นำสืบการชำระหนี้ได้ เช่น ตีทรัพย์สินให้หนี้, โอนเงินทางไปรษณีย์ธนาคาร, นำเงินเข้าบัญชี, มอบให้ไปรับเงินบำนาญแทน, มอบสมุดคู่ฝากพร้อมใบถอนหรือบัตรเอทีเอ็ม, จ่ายด้วยเช็ค, หักค่าเช่าชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๑๑๓๘/๑๐ การชำระหนี้เงินกู้ด้วยการโอนที่ดิน
ให้เจ้าหนี้เป็นการชำระหนี้อย่างอื่นซึ่งมิใช่การชำระหนี้
ด้วยเงินตามมาตรา ๓๒๑ แม้จะมีได้มีหลักฐาน
การชำระหนี้เป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ว.๒ ศาลก็รับฟัง
พยานบุคคลที่นำสืบในเรื่องการชำระหนี้นั้นได้ เมื่อโอน
ที่ดินชำระหนี้เงินกู้แล้วหนี้นั้นก็ระงับไป (เนติ ๖๕)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๘๐๕๓/๕๖ โจทก์กู้ยืมเงินจำเลย เมื่อ ก.โอนที่ดินของตน
เพื่อชำระหนี้กู้ยืมเงินที่จำนองที่ดินพิพาทเป็นประกันให้แก่
โจทก์แล้ว (ซึ่งเป็นการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นแทนการ
ชำระด้วยเงินไม่อยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒) หนี้ตามสัญญา
จำนองที่ดินพิพาทเป็นประกันย่อมระงับสิ้นไปตาม ม.๗๔๔ (๑)
จำเลยจึงมีหน้าที่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาท
ให้แก่โจทก์



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๕๓/๖๑ จำเลยผู้กู้เงินฝากเข้าบัญชีเงินฝากของโจทก์ ผู้ให้กู้เพื่อชำระหนี้เงินกู้ที่กู้ยืมจากโจทก์ เป็นการชำระหนี้ ผ่านธนาคารที่โจทก์มีบัญชีเงินฝากเพื่อให้โจทก์ได้รับเงิน ที่ชำระหนี้ โดยไม่ได้ทำนิติกรรมโดยตรงต่อโจทก์ จึง ไม่อาจมีการกระทำตาม ม.๖๕๓ ว.๒ ได้ การที่โจทก์เจ้าหนี้ มิได้โต้แย้งไม่รับเงิน ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ยอมรับ ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ม.๓๒๑ ว.๑ จำเลยมีสิทธินำสืบการชำระหนี้ให้แก่โจทก์ ด้วยการนำเงินฝากเข้าบัญชีโจทก์ได้ (ฎ.๑๐๒๒๗/๕๑)

ฎ.๓๐๕๖/๖๕ จำเลยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อโจทก์หรือ หลักฐานแห่งการกู้ยืมได้เวนคืนหรือแทงเพิกถอนเป็นพยานหลักฐาน ในคดี จึงต้องห้ามมิให้นำสืบเรื่องการใช้เงินชำระหนี้กู้ยืม จึงไม่อาจ รับฟังคำเบิกความของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานว่า จำเลยชำระหนี้ เป็นเงินสดแก่โจทก์เป็นพยานหลักฐานได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒ และ ป.วิ.พ. ม.๕๔ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าว ห้ามการนำสืบเฉพาะกรณีการใช้เงิน ไม่ห้ามการนำสืบกรณีการชำระหนี้ อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๑ ว.๑ ซึ่งการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารว่า จำเลยชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝาก) แทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๑ ว.๑ ไม่ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒ และ ป.วิ.พ. ม.๕๔(ก)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๕๖๘๘/๓๓ จำเลยนำสืบถึงวิธีการใช้เงินว่า จำเลยเป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย...ในการรับเงินเดือนหรือเงินอื่นใด จำเลยจะรับผ่านบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ซึ่งจำเลยเปิดบัญชีเงินฝากไว้ที่ธนาคารกรุงไทย และจำเลยได้มอบสมุดคู่ฝากเงินออมทรัพย์ตามบัญชีเงินฝากดังกล่าวพร้อมทั้งได้มอบฉันทะให้โจทก์มีอำนาจถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเพื่อหักชำระหนี้แก่โจทก์ได้เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท นับแต่ ม.ค.๒๕๒๗ ถึง ส.ค.๒๕๓๐ ดังนี้ การที่จำเลยนำสืบการใช้เงินต้นโดยวิธีดังกล่าวข้างต้นจำเลยก็ชอบที่จะทำได้ เพราะเป็นกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๓๕๗๓/๖๓ ส.ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โดยโจทก์รับบัตรเอทีเอ็มของ ส. ไว้ถอนเงินจากบัญชีของ ส. กรณีนี้เป็นเรื่องที่เจ้าหนี้ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ตาม ม.๓๒๑ ว.๑ ซึ่งไม่ต้องห้ามที่จำเลยจะนำสืบพยานบุคคลให้ศาลเห็นถึงวิธีการชำระหนี้โจทก์ว่าได้ปฏิบัติต่อกันเช่นใด ทั้งไม่อยู่ในบทบังคับเฉพาะตาม ม.๖๕๓ ว.๒



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

กรณีได้รับชำระหนี้ด้วยเงินซึ่งได้จากการขายรถยนต์ ไม่ใช่ได้รับชำระหนี้ด้วยรถยนต์ จึงไม่มีประเด็นว่าได้รับชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นหรือไม่ ฎ.๕๓๔/๒๒ ผู้จัดการมรดกของ ข. พ้องให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาที่จำเลยยืมเงิน ข. จำเลยให้การว่า ข. บังคับให้จำเลยขายรถยนต์ได้เงิน ๖๐,๐๐๐ บาท และเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท ข. ได้รับเป็นการชำระหนี้เงินกู้ทั้งหมด ดังนี้ ทำให้การดังกล่าวมีความหมายว่า ข. ได้รับชำระหนี้ด้วยเงินซึ่งได้จากการขายรถยนต์ หาใช่ได้รับชำระหนี้ด้วยรถยนต์ไม่ จึงไม่มีประเด็นว่า ข. ได้รับชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อจำเลยไม่มีใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานการใช้เงิน และยังมีได้เวนคืนหนังสือสัญญาเงิน จำเลยจึงไม่มีสิทธินำพยานมาสืบตามข้อกล่าวอ้าง



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๖๐๓๒/๔๑ การที่โจทก์จำเลยตกลงกันระงับหนี้ตามสัญญาฉบับพิพาทที่โจทก์นำมาฟ้อง โดยโจทก์จำเลยตกลงให้ใช้สัญญาเงินฉบับใหม่แทน และต่อมาได้มีการชำระหนี้ตามสัญญาฉบับใหม่นี้แล้ว การตกลงระงับหนี้ โดยทำสัญญาเป็นหนี้เงินกู้ใหม่เช่นนี้ ไม่จำเป็นต้องมีใบเสร็จหรือเวนคืนเอกสารดังที่ ม.๓๒๖ ว.๑ บัญญัติไว้ ทั้งไม่ใช่กรณีต้องห้ามการนำสืบตาม ม.๖๕๓ ว.๒ จำเลยจึงนำสืบได้ ไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๑๘๓๒/๓๑ การที่คู่สัญญาทำสัญญากู้ยืมเงินขึ้นใหม่ แทนหนังสือสัญญากู้ยืมเงินฉบับเก่าแสดงถึงเจตนา ของคู่สัญญาว่าได้ตกลงระงับหนี้ตามสัญญาเก่าแล้ว ให้ใช้สัญญาใหม่แทน สัญญาเก่าเมื่อระงับไปแล้วก็ไม่มี ผลบังคับใช้ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงในการทำสัญญา ใหม่นั่นเอง โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องตามสัญญาฉบับเก่าอีก กรณีนี้เป็นเรื่องตกลงระงับหนี้ ไม่ใช่การชำระหนี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีใบเสร็จหรือเวนคืนเอกสารตาม ม.๓๒๖



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๓) มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง หมายความว่า เจาะถึงการนำสืบ ใช้ต้นเงินที่กู้ยืมไปเท่านั้น ไม่กินความถึงการใช้ดอกเบี้ย

ฎ.๒๔๓/๐๓ (ป) การนำสืบการใช้เงินว่าต้องมีหลักฐานเป็น หนังสือตามที่บัญญัติไว้ใน ม.๖๕๓ ว.๒ นั้น หมายความว่า เจาะถึงการใช้ต้นเงินที่กู้ยืมไปเท่านั้น ไม่กินความถึงการใช้ดอกเบี้ย ด้วย การชำระดอกเบี้ยย่อมนำสืบด้วยพยานบุคคลได้

(ฎ.๑๓๓๒/๓๑)



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๖๓๐/๔๕ การนำสืบถึงการชำระดอกเบี้ย

ค้างชำระ มิใช่เป็นการนำสืบถึงการใช้ต้นเงิน

จึงไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดง

ตาม ม.๖๕๓ ว.๒



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๔๓๕๕/๓๖ ป.พ.พ. ม.๖๕๓ว.๒ หมายถึงการนำสืบถึงการชำระต้นเงิน
เท่านั้นไม่รวมถึงการชำระดอกเบี้ยด้วย จำเลยจึงมีสิทธินำพยานบุคคล

มาสืบถึงจำนวนดอกเบี้ยที่ชำระไปได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.ม.๕๔(๗)

เมื่อปรากฏว่าจำนวนดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้โจทก์ไปแล้ว มีจำนวนสูง

กว่าจำนวนดอกเบี้ยที่โจทก์มีสิทธิจะได้ตามสัญญากู้และสัญญาจำนอง

จึงต้องนำส่วนที่เกินไปชำระต้นเงินตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๕ ว.๑ และเป็น

หน้าที่โจทก์ที่จะต้องคิดยอดเงินมาให้ถูกต้อง เมื่อโจทก์คิดยอดหนี้มาไม่

ถูกต้อง ขอบที่จะยกฟ้องแต่ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นฟ้องใหม่ภายในอายุความ



๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

หากเป็นคดีผู้บริโภคนำสืบการใช้เงินกู้ยืมโดยผู้บริโภคนำสืบพยานบุคคล
ถึงการใช้จ่ายได้โดยไม่อยู่ในบังคับ ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒

ฎ.๔๕๕๔/๖๒ พร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ม.๑๐ ใช้
ถ้อยคำว่าการฟ้องคดีผู้บริโภค ย่อมต้องหมายความว่าความรวมถึงการต่อสู้คดี
ของผู้บริโภคด้วย จำเลยในฐานะผู้บริโภคนำสืบพยานบุคคล
ถึงการใช้จ่ายได้โดยไม่อยู่ในบังคับว่าการนำสืบการใช้เงินต้องมีหลักฐาน
เป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสาร
อันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอน
ลงในเอกสารนั้นแล้วตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)

๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)

๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +

พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

มาตรา ๖๕๔

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ย

เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี...



พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๔ บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

(๒) กำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่น ๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืมหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ

(๓) กำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

**หากไม่ใช้สัญญากู้ยืมเงินก็ไม่ตกอยู่
ในบังคับเรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน**

**ฉ.๕๑๐๒/๖๐ บันทึกรื้อถอนและสัญญา
ประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์กับ
จำเลย ไม่ใช้สัญญากู้ยืมเงิน จึงไม่ตกอยู่ใน
บังคับของ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกิน
อัตรา ฯ และ ป.พ.พ.ม.๖๕๔ แม้จะกำหนด
ดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี
ก็ไม่ตกเป็นโมฆะ (ฉ.๑๐๕๐/๑๒)**

**ผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้
ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับห้ามตาม ม.๖๕๔**

**ฉ.๕๓๐/๒๕๖๓ โจทก์เป็นผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบัน
การเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับ
ห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ดังที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศโดยอาศัย
อำนาจตาม พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ม.๓๘, ๔๐, ๔๖ กำหนดให้
โจทก์เรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกหนี้เช่นจำเลยได้ไม่เกินอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี ตาม
ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของโจทก์และดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจาก
จำเลยอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี เพิ่มจากที่คิดจากเดิมร้อยละ ๑๕ ต่อปี นั้น อาศัยเหตุที่
จำเลยผิดนัดผิดเงื่อนไขชำระหนี้ ดอกเบี้ยส่วนที่เพิ่มจึงเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ.
ม.๓๘๘ ซึ่งอยู่ในบังคับ ม.๓๘๓ ว.๑ อันเป็นเจตนารมณ์แห่งกฎหมายให้ศาลใช้
ดุลพินิจว่าเบี้ยปรับที่กำหนดตามสัญญาเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณีหรือไม่
หากเห็นว่าเบี้ยปรับสูงเกินสมควร ศาลย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้
(ฉ.๕๓๓/๖๕)**

นอกจากนี้ในปี ๒๕๖๔ มี
พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.
พ.ศ. ๒๕๖๔ ใช้บังคับตั้งแต่
วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔



พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๓
มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้
โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดเจน ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี
อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้น
เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็น
พระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวน
ทุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับ
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์



พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๔
 มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดใน
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี
 ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่น
 อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น
 ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด
 การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้



พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๕
 มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงิน
 เป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด
 เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้
เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัด
 ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้น
 เป็นโมฆะ

ดังนั้น การกีดดอกเบี้ยว ณ ปัจจุบันนับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง คือ อัตราร้อยละ ๓ ต่อปี
ส่วนอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ตอนต้น) คืออัตรา
ร้อยละ ๓ ต่อปี บวก อัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี เท่ากับ อัตราร้อยละ
๕ ต่อปี แต่ในอนาคตก็อาจแปรผันลดลงหรือเพิ่มขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ วรรคสอง โดยพระราชกฤษฎีกาด้วย

ข้อกำหนดใน ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนท้าย)
ที่ว่า ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้
สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบ
ด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไป
ตามนั้น และตาม ว.๒ และ ว.๓
ยังกำหนดไว้เหมือนกฎหมายเดิม

ใน ม.๖ และ ม.๗ แห่ง พ.ร.ก. ฉบับดังกล่าว
ยังกำหนดให้ ม.๗ และ ม.๒๒๔ แห่ง ป.พ.พ. ซึ่ง
แก้ไขเพิ่มเติม ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ย
ผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่ พ.ร.ก.นี้
ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ย
หรือการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อน
ที่ พ.ร.ก.นี้ใช้บังคับ

ดังนั้น ในการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาต้องสังเกต
การคิดดอกเบี้ยในกรณีตาม ป.พ.พ. ม.๗ และ
ม.๒๒๔ ก่อนวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ ก็คงคิดตาม
อัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม) และ ม. ๒๒๔ (เดิม)
ส่วนการคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
เป็นต้นไป คงต้องคิดตามอัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗
(ที่แก้ไขเพิ่มเติม) และ ม.๒๒๔ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)



กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข

ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายคำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิวดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตราไว้

กำหนดคืนต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายคำไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิวดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม) ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ตั้งแต่วันที่ ๑ พ.ค. ๖๔ เป็นต้นไป คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม. ๒๒๔ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบ ม.๗ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)



กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข

ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายคำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิวดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตราไว้

กำหนดคืนต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๐ มี.ค. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายคำไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิวดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ มี.ค. ๖๔ คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม) ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (เดิม) ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ เป็นต้นไป คิวดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบ ม.๗ ว.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

จากบทบัญญัติข้างต้นจึงเห็นว่า ปัจจุบัน
เรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินกรณีที่ผู้ให้กู้
ไม่ใช่สถาบันการเงิน จะเป็นดังนี้

(๑) ถ้าตกลงไม่คิดดอกเบี้ย ก่อนผินัด
คิดดอกเบี้ยไม่ได้ แต่หลังผินัดคิด
ดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑
(ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ว.๑



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๒) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตรา
หรือระบุว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง
ก่อนผินัดคิดดอกเบี้ยได้ ๓ % ต่อปี ตาม
ม.๗ ว.๑ หลังผินัดคิดดอกเบี้ยได้ ๕ %
ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ
ม.๗ ว.๑



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๓) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยไม่เกิน ๕ % ต่อปี เช่น ๒ % หรือ ๕ % ต่อปี ก่อนผิณฑ์คิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น แต่หลังผิณฑ์ (ถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยผิณฑ์ไว้)ก็คิดดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๓ ว.๑ แต่ถ้าตกลง ดอกเบี้ยผิณฑ์ไว้ต่างหากด้วย เช่น ดอกเบี้ยผิณฑ์ ๑๕ % ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ยผิณฑ์ในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิม เป็นเบี้ยปรับ หากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควร ย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๔) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ย ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปี ก่อนผิณฑ์คิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น หลังผิณฑ์ ถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยผิณฑ์ไว้ก็คิดดอกเบี้ย ได้ ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนท้าย) (ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหนี้อาจจะเรียก ดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอัน ชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตาม นั้น) แต่ถ้าตกลงดอกเบี้ยผิณฑ์ไว้ต่างหากด้วย เช่น ดอกเบี้ยผิณฑ์ ๑๕ % ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ย ผิณฑ์ในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิมเป็นเบี้ยปรับ หากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควรย่อม ใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๕) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยเกินกฎหมาย หรือระบุดอกเบี้ยตาม
กฎหมายแต่เวลาคิดกันจริงเกินกฎหมาย ดอกเบี้ยก่อนผิคนัด
โหมะทั้งหมด (เนติ ๔๗) แต่ถือว่าข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าว
เท่านั้นที่ตกเป็นโหมะ (เนติ ๗๓) ส่วนต้นเงินยังสมบูรณ์ และ
แม้เอาดอกเบี้ยที่โหมะรวมต้นเงินกรอกในสัญญากู้เฉพาะ
ต้นเงินก็ยังสมบูรณ์ (เนติ ๖๕) และหลังผิคนัดยังคิดดอกเบี้ย
ได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ว.๑



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน
...เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฯ
ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตก
เป็นโหมะ...หนีดังกล่าวเป็นหนี้เงินโจทก์ยอมมีสิทธิคิด
ดอกเบี้ยในระหว่างผิคนัด (ปัจจุบันอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี)
ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ว.๑ (ปัจจุบันประกอบ ม.๗ ว.๑)

ฎ.๖๐๔๐/๕๘ นอกจากดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมเงินแล้ว จำเลยยังชำระดอกเบี้ยเงินกู้ให้อีกร้อยละ ๕ ต่อเดือน แสดงว่า โจทก์เรียกดอกเบี้ยเกินกว่า ร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ย เกินอัตราฯ ประกอบ ป.พ.พ. มาตรา ๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยจึงเป็นโมฆะ โจทก์ย่อม ไม่อาจอาศัยสัญญากู้ยืมเรียกเอาดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ ดอกเบี้ยที่เรียกกันจริงได้ตามฟ้อง แต่การที่จำเลยตกเป็นผู้ผิดนัดโจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ย ในระหว่างผิดนัด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ปัจจุบันประกอบ ม.๓ ว.๑ อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี) (ฎ.๒๒๐๘/๖๔, ๒๑๔๓/๖๖)
(ฎ.๑๓๘๓๕/๕๓, ๕๒๘๘/๕๑ (ป)... เงินที่โจทก์คิดเป็นค่าบริการครั้งแรกและ ค่าธรรมเนียมการไต่สวนเงินดังกล่าวจึงเป็นดอกเบี้ยของสัญญากู้ยืมเงิน...)

ตัวอย่างกรณีผู้ให้กู้เป็นสถาบันการเงิน
ฎ.๑๓๑๓/๖๔ ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยตาม สัญญากู้เงินฝ่าฝืนต่อประกาศของธนาคาร แห่งประเทศไทย อันเป็นการต้องห้ามตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ฯ ตกเป็นโมฆะ ตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ แม้ว่าในทางปฏิบัติบาง ช่วงเวลาโจทก์จะคิดดอกเบี้ยจากจำเลยที่ ๑
ต่ำกว่าอัตราที่ระบุไว้ในสัญญา ก็ไม่ทำให้
ข้อตกลงดอกเบี้ยที่ตกเป็นโมฆะกลับเป็น
ข้อตกลงที่ชอบด้วยกฎหมายไปได้

กรณีข้อตกลงดอกเบี้ยยตกเป็นโมฆะ
จะยังบังคับหนี้เงินกู้ในส่วนต้นเงิน
ได้หรือไม่

แม้หนังสือสัญญากู้ยืมเงินตกลงดอกเบีย
เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เฉพาะข้อตกลง
ดอกเบียดังกล่าวเท่านั้นที่ตกเป็นโมฆะ แต่
หนี้เงินกู้ในส่วนต้นเงินยังคงสมบูรณ์อยู่
(ฎ.๑๐๐/๒๕๖๒ (เนติ) และ (เนติ ๗๓)



ธงคำตอบเนติ ๗๓ ข้อ ๕ ย่อหน้าที่ ๒

กรณีนายมรกต แหม่นงส์ถือสัญญากู้ยืมเงิน
ตกลงดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด
เฉพาะข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้น
ที่ตกเป็นโมฆะ แต่หนี้เงินกู้ในส่วน
ต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ยังคงสมบูรณ์อยู่
สัญญาจำนองที่ดินจึงมีผลบังคับตาม
จำนวนหนี้ต้นเงินที่สมบูรณ์....

ฎ.๒๔๖๓/๕๘ เมื่อจำเลยยอมรับว่า สัญญาจำนองที่ดินพิพาท
เกิดจากการนำมูลหนี้ต่าง ๆ ที่มีก่อนหน้านี้ (หนี้กู้ยืมเงิน) มา
รวมเป็นยอดหนี้จำนอง ต้องถือว่าหนี้ประธานคือ หนี้กู้ยืมเงิน
ซึ่งถือเอาสัญญาจำนองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินนั้น สามารถ
แบ่งแยกดอกเบี้ย (เกินอัตราร้อยละ ๑๕ และคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระโดยมิได้มีการตกลงเป็นหนังสือ) ออกจากต้นเงินได้
ดังนั้น หนี้ในส่วนต้นเงินจึงมิได้ตกเป็นโมฆะไปด้วย
(ฎ.๒๖๕๗/๓๔, ๑๐๐/๖๒) (เทียบ ฎ.๑๕๑๓/๓๗ (เนติ ๖๕))



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม
(๖) ดอกเบี้ยที่เกินอัตราที่
กฎหมายกำหนดที่ผู้ให้กู้
เรียกไว้จากผู้กู้ แม้ผู้กู้ยอม
ชำระ ผู้ให้กู้ก็ไม่มีสิทธิได้
ดอกเบี้ยดังกล่าว ต้องนำไป
หักต้นเงิน (ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป))

ระวางฎีกากลุ่มนี้ผลถูกกลับโดย ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป) ไปแล้ว
ฎ.๖๒๒๓/๔๔ การที่จำเลยชำระดอกเบี้ยเงินกู้
เกินอัตราตามกฎหมายให้แก่โจทก์ไป เป็นการ
ชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้ว่าคุณไม่มี
ผูกพันที่จะต้องชำระ จำเลยจึงไม่มีสิทธิจะได้รับ
ดอกเบี้ยจำนวนที่ชำระไปแล้วคืน ตาม ม.๔๐๗
จำเลยไม่มีสิทธินำไปหักกลบลบหนี้กับต้นเงินกู้ที่
จำเลยยังไม่ได้ชำระ(เนติ ๖๕)(ฎ.๕๕/๑๕(เนติ๔๗))

ฎ.๕๓๓๖/๖๐(ประชุมใหญ่)

ฎ.๕๓๓๖/๖๐ (ป) การที่จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่ายหนึ่งข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยหาอาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระได้ไม่ แต่ในข้อนี้ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้จากจำเลย เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโมฆะแล้วและจำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระฝ่ายหนึ่งข้อห้ามตามกฎหมายได้ โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย ต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ ๗,๕๐๐ บาท ไปหักเงินต้นตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับที่หนึ่ง คงเหลือหนี้เงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับนี้ ๔๒,๕๐๐ บาท (เนติ ๗๓) (ฎ.๕๓๐/๖๑, ๖๒๓๗/๖๑, ๕๐๕๖/๖๒, ๕๖/๖๓, ๒๕๓๒/๖๕)

ฎ.๑๔๕๒/๖๓ จำเลยกู้เงินโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท แต่ภายหลังมีการแก้ไขจำนวนเงินกู้เป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม หนังสือสัญญากู้เงินจึงเป็นเอกสารปลอม แต่หาใช่จะใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อฟ้องร้องไม่ได้เสียทั้งหมดไม่ ยังคงใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ถูกต้องก่อนแก้ไขได้ จำเลยกู้เงินจากโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท เท่ากับร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่บัญญัติห้ามไว้ใน ป.พ.พ. ม. ๖๕๔ และเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ... การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยจากจำเลย คงเรียกร้องได้เฉพาะเงินต้นที่จำเลยกู้ไปซึ่งแยกออกจากส่วนดอกเบี้ยที่ตกเป็นโมฆะ และต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักชำระออกจากต้นเงินและเมื่อมีจำนวนเกินกว่าเงินต้นที่กู้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน โดยจำเลยได้ชำระดอกเบี้ย
อัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน มาโดยตลอด ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระไปดังกล่าวจึงเกิดจาก
การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ย
เกินอัตรา ฯ ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตกเป็นโมฆะ การที่
จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระ
หนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืน
เงินดอกเบี้ยที่ชำระไป แต่โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าว หากแต่ต้องนำ
ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักเงินต้น...(ฎ.๒๐๗๒/๖๔)

ฎ.๓๑๔๐/๖๕ จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โจทก์หัก
ดอกเบี้ยไว้ ๑๐,๐๐๐ บาท จำเลยรับเงินเพียง ๙๐,๐๐๐ บาท
โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกให้จำเลยชำระเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
อันเป็นหนี้ที่แท้จริงได้ แต่โจทก์หักดอกเบี้ย ๒ เดือน
เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท เกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมาย
กำหนด เป็นโมฆะ ต้องนำดอกเบี้ยไปหักเงินต้นที่จำเลย
กู้ยืมไปจากโจทก์ คงเหลือหนี้เงินกู้ยืม ๙๐,๐๐๐ บาท

**คำพิพากษาศาลฎีกา
ต่อไปนี้มีข้อเท็จจริง
เป็นกรณีพิเศษจึง
ไม่ให้หักกับต้นเงิน**



ฎ.๗๔๕/๖๕ ข้อความตามที่ระบุในสำเนาใบหุ้ญญ
มีสาระสำคัญว่า จำเลยที่ ๑ ได้รับเงินไปจากโจทก์
๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจะชำระคืนภายในวันที่ ๒๕
เม.ย. ๒๕๕๘ อันถือได้ว่ามีข้อความครบถ้วน
เพียงพอให้รับฟังได้ว่า เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม
เป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ว.๑

ฎ.๗๔๕/๖๕ โจทก์และจำเลยที่ ๑ ประสงค์จะก่อนิติสัมพันธ์กันในฐานะ ผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้น ซึ่งจำเลยที่ ๑ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทกฎหมาย ในเรื่องการออกหุ้นกู้ อันเป็นความรับผิดชอบและอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ ๑ เพียงฝ่ายเดียว และไม่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งลงทุนในฐานะผู้ถือหุ้นกระทำโดยไม่สุจริต แม้ผลตอบแทนที่จำเลยที่ ๑ ชำระแก่โจทก์จะถือเป็นดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมาย กำหนดและตกเป็นโมฆะก็ตาม แต่จำเลยที่ ๑ เป็นผู้กำหนดผลตอบแทนเองถือว่า จำเลยที่ ๑ กระทำการตามอำเภอใจ เหมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าตน ไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระตาม ม.๔๐๗ จำเลยที่ ๑ จึงไม่อาจเรียกร้องคืน ด้วยการนำมาคิดหักกลบกับต้นเงินกู้ยืมที่จำเลยที่ ๑ ต้องชำระแก่โจทก์ได้



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

**การตกลงให้เอาดอกเบี้ยทบต้น
ตั้งแต่ขณะทำสัญญากู้ยืมเงิน
ทำได้หรือไม่**



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ม.๖๕๕ ว.๑ การตกลงให้อาดอกเบี้ยทบต้นนั้น

ตกลงกันได้ตั้งแต่ขณะทำสัญญากู้ยืมเงินหรือ

จะตกลงภายหลังทำสัญญากู้ยืมเงินก็ได้ โดยทำ

เป็นหนังสือ (ผู้กู้ลงลายมือชื่อฝ่ายเดียวก็พอ)

แต่ต้องตกลงให้ชัดเจนว่าดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

ไม่น้อยกว่า ๑ ปี จึงจะทบต้นได้ แต่ถ้าไปตกลงว่า

ผิดนัดไม่ส่งดอกเบี้ยรายเดือนให้ทบต้นได้เป็นโมฆะ

(แต่ต้นเงินและอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายยังสมบูรณ์)



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๒๕๑๘/๓๐ คู่สัญญากู้ยืมเงินตกลงกันเป็นหนังสือ

ให้อาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลาหนึ่งปีทบเข้ากับ

ต้นเงินแล้ว ให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากัน

นั้น ม.๖๕๕ ว.๑ มิได้บังคับว่าต้องกระทำเมื่อดอกเบี้ย

ค้างชำระครบหนึ่งปีแล้วเท่านั้น ดังนั้น แม้จะตกลงกัน

ไว้ตั้งแต่ขณะทำสัญญาข้อตกลงนี้ก็ไม่ใช่เป็นโมฆะ

(ฎ.๓๓๗๓/๖๕)

ฎ.๒๓๐๒/๖๕ สัญญากู้ยืมเงิน ระบุว่า หากลูกหนี้ผิดนัดชำระดอกเบี้ย ดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลา ๑ ปี หรือมากกว่าจะถูกลำไ้ไปรวมกับ ต้นเงินเดิมและจำนวนทั้งหมดถือเป็นต้นเงินและดอกเบี้ยจะคำนวณ ตามยอดต้นเงินใหม่ ซึ่งข้อสัญญานี้มีผลใช้บังคับได้ตาม ม.๖๕๕ ว.๑ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ให้แก่เจ้าหนี้ เกินกว่า ๑ ปี เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธินำดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นทั้งหมดภายใน ๑ ปี รวมกับต้นเงินเดิมเป็นต้นเงินใหม่แล้วคิดดอกเบี้ยจากจำนวน ต้นเงินใหม่นั้นและคำนวณเช่นนี้ไปจนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟู กิจการของลูกหนี้ได้ มิใช่จะต้องรอให้ดอกเบี้ยเดือนที่ ๒ ถึง ๑๒ ครบกำหนด ๑ ปี ของแต่ละเดือนก่อนจึงจะนำมาทบเข้ากับต้นเงิน



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๓๕๐๘/๓๘ ข้อตกลงที่จำเลยยินยอมให้โจทก์นำดอกเบี้ย ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบกับยอดเงินกู้เป็นเงินต้นแล้วคิด ดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นได้ เมื่อโจทก์นำดอกเบี้ย ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบรวมกับยอดเงินต้นแล้ว ดอกเบี้ย ที่ทบนั้นก็กลายเป็นเงินต้น ไม่เป็นดอกเบี้ยที่ค้างอีกต่อไป ข้อตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ตาม ม.๖๕๕ ว.๑ ซึ่งไม่อยู่ ในบังคับข้อห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่าง ผิดนัดตาม ม.๒๒๔ ว.๒



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๓๔๒/๔๐ ม.๖๕๕ ว.๑ หากได้บัญญัติว่าข้อตกลงให้คิดดอกเบี้ยทบต้นดังกล่าวนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้กู้กับผู้ให้กู้ไม่ เมื่อข้อตกลงดังกล่าวได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลเสียจากข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นใดๆที่จะต้องบังคับให้ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้

ข้อตกลงตามสัญญาให้ผู้เอาดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปี ทบเข้ากับ
ต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงิน
ที่ทบเข้ากันมีลักษณะเป็นการเรียกเอา
ค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดในรูป
ดอกเบี้ยทบต้นไว้ล่วงหน้าเพื่อความเสียหาย
อันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ จึงเป็นเบี้ยปรับ



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๑๓๐๑/๖๖ ข้อตกลงตามสัญญากู้ให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ไม่น้อยกว่า ๑ ปี ทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันมีลักษณะเป็นการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดในรูปดอกเบี้ยทบต้นไว้ล่วงหน้าเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการที่จำเลยที่ ๑ ไม่ชำระหนี้ จึงเป็นเบี้ยปรับตาม ม.๓๗๕ หากสูงเกินส่วนศาลมีอำนาจลดเบี้ยปรับลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตาม ม.๓๘๓ ว.๑ ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนและใช้ดุลพินิจลดเบี้ยปรับลงโดยกำหนดให้โจทก์คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ครั้งเดียวขอแล้ว (ฎ.๒๐๘๖/๖๖)



๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

แม้ข้อความเกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นที่ฝ่าฝืน ม.๖๕๕ ว.๑ จะเป็นโมฆะ ทำให้ห้ามคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย แต่ยังคิดดอกเบี้ยอย่างธรรมดาตาม อัตราที่ไม่เกินกฎหมายกำหนดได้

ฎ.๑๕๒๓/๑๓ จำเลยกู้เงินโจทก์โดยเอาที่ดินจำนองเป็นประกันหนี้ตกลงให้ ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ สตางค์ต่อเดือน ส่งดอกเบี้ยทุกเดือน ถ้าผู้กู้ผิดนัดไม่ส่ง ดอกเบี้ย ผู้กูยยอมให้ดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้าเป็นต้นเงิน ผู้กู้ต้องเสียดอกเบี้ย ในอัตราเดียวกัน ดังนี้ เป็นการให้คิดดอกเบี้ยได้ทันทีที่ผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ย เดือนที่ค้าง ข้อความที่เกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นตามสัญญาโดยการจำนองรายนี้ จึงฝ่าฝืน ม.๖๕๕ และเป็นโมฆะ โจทก์จึงเรียกดอกเบี้ยทบต้นจากจำเลยไม่ได้ คงคิดดอกเบี้ยได้อย่างธรรมดาในอัตราร้อยละ ๑๕ สตางค์ต่อเดือน (เนติ๑๖) (ฎ.๕๔๓/๑๐, ๒๖๘๗/๒๒, ๑๐๒๐๕/๕๕)

ฎ.๓๘๕/๕๖ พังได้ว่า เงิน ๓๐,๐๐๐ บาท เป็นดอกเบี้ย ที่ค้างชำระจากต้นเงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอื่น การที่โจทก์นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระดังกล่าวมารวมเป็น เงินกู้ ๓๓๐,๐๐๐ บาท แล้วคิดดอกเบี้ย ๑๕% ต่อปีจาก ดอกเบี้ยค้างชำระ ๓๐,๐๐๐ บาทด้วย เป็นการคิดดอกเบี้ย ในดอกเบี้ยที่ค้างชำระซึ่งต้องห้ามตาม ม.๖๕๕ ว.๑ แต่ พฤติการณ์ที่ทำ ส.ญ.กู้ไว้แก่โจทก์นั้น ถือได้ว่าจำเลย เจตนาให้ส่วนต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มีผลผูกพันและ บังคับได้แยกจากส่วนที่เป็นดอกเบี้ยค้างชำระดังกล่าว จำเลยต้องรับผิดชอบดอกเบี้ยจากต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ฎ.๑๐๕๘๘/๕๑)



ม. ๖๕๕ ว.๒

ฎ.๒๓๕๓/๔๕ สัญญาบัญชีเดินสะพัดเป็น
สัญญาลักษณะพิเศษที่กฎหมายให้สิทธิ
แก่เจ้าหนี้ที่จะคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
เอาแก่ลูกหนี้ได้ แต่หลังจากที่สัญญาเลิกกัน
แล้วสิทธิในการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น
ย่อมหมดไป (ฎ.๔๒๒๑/๖๔ เมื่อสัญญาบัญชี
เดินสะพัดเลิกกัน คงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยแบบ
ไม่ทบต้นต่อไปตามอัตราที่ระบุในสัญญา)



๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ +
 พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)



๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๑) ม. ๖๕๖ ว. ๑ เช่น สัญญากู้เงินระบุ

๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ส่งมอบรถแทนเงินกู้
ถ้าราคาตามราคาท้องตลาดขณะนั้น

๖๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่ากู้กัน ๖๐๐,๐๐๐ บาท

(ถ้าคู่สัญญาตกลงว่าราคา ๑,๐๐๐,๐๐๐

บาท ทั้งที่ราคาท้องตลาด ๖๐๐,๐๐๐ บาท

เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม. ๖๕๖ ว. ๓)



๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๒) ม. ๖๕๖ ว. ๒ เช่น สัญญากู้เงินระบุ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ตกลงโอนที่ดินที่ใช้หนี้ ถ้าตกลงกันไม่ว่าจะทำสัญญา
หรือภายหลังก็ตามถ้าไม่คำนึงถึงราคาที่ดิน เช่น ที่ดินมีราคา
ท้องตลาดขณะส่งมอบสูงกว่าหนี้ ถือว่าฝ่าฝืน ม. ๖๕๖ ว. ๒

(ฉ. ๑๓๐๕๓/๒๕๕๕ แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่างบุคคล
ภายนอกกับผู้ให้กู้ยืมถ้าขัดต่อ ม. ๖๕๖ ว. ๒ ก็เป็นโมฆะ
เช่นเดียวกัน (พษ ๕๘))

แต่เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม. ๖๕๖ ว. ๓ ผู้กู้เรียก
ที่ดินคืนได้และผู้ให้กู้ก็มีสิทธิเรียกเงินกู้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
ได้

แต่ถ้าขณะโอนที่ดินใช้หนี้ ที่ดินมีราคาท้องตลาดเท่ากับหนี้
ไม่โมฆะ



๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๓๔๓๓/๕๕ การที่จำเลยตกลงรับโอนที่ดินพิพาททั้งสองแปลง
 ที่ใช้หนี้จากโจทก์ถือได้ว่าเป็นการที่จำเลยผู้ให้กู้ยอมรับเอาสิ่งของ
 หรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้ ซึ่งไม่ปรากฏว่า
 ได้มีการตกลงว่ามีการคิดราคาที่ดินพิพาททั้งสองแปลงเป็นจำนวน
 เท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ คือเวลา
 จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ข้อตกลงจึงขัดต่อ ม.๖๕๖ ว.๒ ตกเป็น
โมฆะตาม ม.๖๕๖ ว.๓



๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๒๖๓/๒๔ ผู้ตายกู้ยืมเงินผู้ร้องไปโดยทำสัญญากับผู้ร้องว่า
 ถ้าชำระหนี้ไม่ได้จะโอนที่ดินทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องเป็นการชำระ
 หนี้แทน เป็นการตกลงให้อาทรัพย์สินชำระหนี้แทนเงินกู้ยืม
 โดยมีได้ค้ำถึงราคาทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบ
ฝ่าฝืน ม.๖๕๖ ว.๒ ตกเป็นโมฆะตาม ว.๓ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิ
 บังคับให้มีการโอนที่ดินมรดกเป็นการชำระหนี้แก่ผู้ร้องคงมี
 แต่สิทธิขอให้บังคับชำระหนี้อันเป็นสิทธิของเจ้าหนี้โดยทั่วไป
 (ฎ.๔๒๘๘/๕๘, ๓๔๓๓/๕๕)



๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๑๓๐๕๓/๕๕ ข้อตกลงดังกล่าวหาก ป.ไม่ชำระหนี้เงินกู้ให้แก่จำเลย เมื่อครบกำหนดตามสัญญา ก็ให้สิทธิจำเลยโอนที่ดินพิพาททั้งสอง แปลงเพื่อชำระหนี้เงินกู้ได้ทันทีโดยไม่คำนึงถึงราคาที่ดินพิพาทว่า จะเท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบคือเวลาจดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์หรือไม่ ข้อตกลงดังกล่าวจึงขัดต่อมาตรา ๖๕๖ วรรคสอง ย่อมตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๕๖ วรรคสาม แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่าง โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกกับจำเลยซึ่งเป็นผู้ให้กู้ยืมก็เป็นโมฆะตาม บทบัญญัติดังกล่าวเช่นเดียวกัน (พช ๕๘)



๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๓๓๕/๕๓ สัญญากู้มีข้อความว่า ถ้าเกินกำหนดจำเลยยอม ไปโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์ แต่โจทก์มิได้ฟ้องขอให้ จำเลยโอนชดใช้หนี้โจทก์โดยมิได้คำนึงถึงราคาตลาด โจทก์ ได้ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินกู้คืน ม.๖๕๖ ว.๒ และ ว.๓ นั้น ข้อตกลงที่เป็นโมฆะก็เฉพาะในเรื่องคิดราคาทรัพย์สินที่ชำระหนี้ แทนเงินทำให้สัญญาสูญไปทั้งฉบับไม่



๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๔๑๔๔/๓๒ โจทก์กู้ยืมเงินจำเลยที่ ๒ โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน ต่อมา โจทก์ตกลงโอนที่พิพาทชำระหนี้เงินกู้ให้แก่จำเลยที่ ๒ ขณะโอนที่พิพาทมี ราคาเท่ากับจำนวนหนี้ การตกลงดังกล่าว จึงเป็นไปตามเงื่อนไขตาม ม.๖๕๖ ว.๒ มีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญาจำนองระงับไป



๖) การรับหรือค้ำประกันทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๑๓๖๓๘/๕๘ ตาม ม. ๓๒๑ ว.๑ และ ม.๖๕๖ ว.๒ และ ว.๓ การยินยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืมจึงเป็นสิทธิของผู้ให้กู้ยืมฝ่ายเดียวที่จะยินยอมหรือไม่ก็ได้ ส.ญ.กู้ยืมเงิน ข้อ ๖ ที่มีข้อความว่า “คู่ ส.ญ.ตกลงกันว่า ผู้กู้จะชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระเงินไม่ได้เป็นอันขาด” มิได้ฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด จึงหาเป็นโมฆะไม่



๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ. ๑๔๗๕/๐๐ โจทก์โอนที่นาของจำเลยไปเพื่อเป็น
การชำระหนี้เงินกู้สมดังจำเลยต่อสู้ (ขอให้ยกฟ้อง)
กรณีต้องบังคับตาม ม. ๓๒๑ หนี้สินตามสัญญากู้เงิน
ย่อมระงับไปและกรณีไม่เกี่ยวกับ ม. ๖๕๖ เพราะ
ไม่มีใครฟ้องขอให้ศาลบังคับตามข้อตกลงเช่นนั้น
และไม่มีใครกล่าวอ้างในเรื่องข้อตกลงเป็นโมฆะประการใด
จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ให้จำเลยชนะคดี



คำฯ

๑. บททั่วไป (ม. ๖๘๐ - ๖๘๕/๑)
๒. การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ (เรียกผู้คำฯชำระหนี้)(ม. ๖๘๖)
๓. สิทธิและโทษของผู้คำฯ (ม. ๖๘๗ - ๖๙๖)
๔. ความระงับ (หลุดพ้นหรือเลิก)(ม. ๖๙๗ - ๗๐๑)

อ.วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยยะ (๗ ช.ม.)

- วันที่ ๒๓ มิ.ย. ๖๘ (ครั้งที่ ๔-๕) – ๒ ช.ม.

- วันที่ ๗ ก.ค. ๖๘ (ครั้งที่ ๕-๖) – ๒ ช.ม.